

ZAHORSKÁ

KRONIKA

UDAVATEL, MAJITEL A REDAKTOR:
ART. FRÖHLICH, UČITEL, DOL. ÚJEZD u LIPRIKÁMB.

ROČNÍK X.

BŘEZEN 1928.

ČÍSLO 3.

Vlastivědný sborník ZÁHORSKÁ KRONIKA vychází čtvrtletně; (září, prosinec 1927, březen, červen 1928). Předplatné ročně 10 Kč do 1. ledna 1928, po 1. lednu 11 Kč. Jednotlivá čísla při hromadném odebrání 2 Kč 50 h, při odebrání jednotlivých čísel přímo po 2 Kč 80 h. Předplatné zasílejte slož. na účet š. k. č. 100.630, Brno.

Rukopisy, knihy pro redakci a časopisy na výměnu, objednávky i reklamace budtež zasilány na adresu: *Časopis Záhorská Kronika v Dolním Újezdě u Lipníka nad Bečvou.*

Novinové výplatné povoleno red. pošt a telegrafů v Brně výnosem číslo 69.140-VI. ze dne 18. srpna 1925.

OBSAH: Rozkvět a úpadek hranických řemesel (Dr. V. Bartovský). — Správa obcí v 16. a dalších stoletích (Ceněk Kramolíš). — Za Josefem Křivaňou. Dokončení. (Bedřich Dušek). — Tržní řád města Lipníka z roku 1793 (Jakub Mraček). — Ještě o kelečském hradu (Ant. Svěrák). — Zvyky a obyčeje na Záhoří (Dr. Frant. Příkrýl). — Jak se na Záhoří škádli (Sova Otto). — „Klapačky“ před velikonočními svátky v Ústí (Antonín Křivaň). — Pověsti našeho kraje: Stuha vodníkova Pokračování (S. H. Kunovická). — Silák Ondra Kopeček (Josef Skopal). — Vodník ve „Strakovým dole“. — Pověsti o Ondrášovi. Pokračování. (Jindřich Dohnal).

Redakci došlo:

»Školní besidky« díl I. doporučujeme jako nezbytnou příručku ke školním besídkám. Obsahuje vhodné proslovy učitele k rodičům, recitace, dram, výstupy a scény, zpěvy a tance pro děti. Cena Kč 6.70. — Napsal a vydal R. Svačina, říd. učitel v Kvičovicích, p. Holýšov u Domažlic.

Literární cena zemské dotace byla přisouzena okr. šk. inspektoru v. v. a spisovateli Ceňku Kramolíšovi za *Moravskou habičku*, kterou jsme již před časem vřele doporučili. Cena brož. Kč 14.—, v úhledné celopletené vazbě Kč 23.—. Upozorňujeme znovu na ni, jako na velmi vhodnou knihu nejen do knihoven veřejných, nýbrž také i školních. Vydána nákl. knižkup. R. Promberger v Olomouci.

Hranice a lázně Teplíce se zbrašovskými krápníkovými jeskyněmi, 1927. Vydáno nákladem Spolku pro udržování krápníkových jeskyní v Hranicích. Obsahuje historii a popis od Alfonse Sedláčka a 12 pečlivě provedených dopisnic (obrázků). Vytisklo Družstvo knihtiskárny v Hranicích. — Doporučujeme turistům a k zakoupení do knihoven, zvláště školních.

Ondráš a Juráš. Obraz ze života Lachů a Valachů slezských a moravských z doby povstání lidu selského se zpěvy a národními tanci o šesti jednáních napsal Jindřich Dohnal, řídící učitel na Hukvaldech. Vydal nákladem vlastním. Doporučujeme vřele div. ohoňníkům tuto hru k sebrání.

Nová prvouka, napsal F. L. Šál. Jest přepracována na úplně novém podkladě a jest velmi vhodná nejen pro školy venkovské, ale také i městské. Vychází v Nové knižnici učitelské jako dílo LXII. nákladem Aloise V. P. Šaška ve Velkém Meziříčí. Doporučujeme učitelstvu.

ZÁHORSKÁ KRONIKA.

VLASTIVĚDNÝ SBORNÍK ZÁHOŘÍ A POBEČVÍ.

= VYCHÁZÍ ČTVRTLETNĚ V DOLNÍM ÚJEZDĚ U LIPNÍKA NAD BEČVOU. =

ROČNÍK X. BŘEZEN 1928. ČÍSLO 3.

Dr. V. Bartovský:

Rozkvět a úpadek hranických řemesel¹⁾.

V představě středověkého města tvoří nejdůležitější složku pojem řemeslného cechu. Hospodářský rozkvět měst i jejich politická moc děkují stejně cechovnímu zřízení jako s druhé strany řemesla sdružená v cechy vděčí městům za to, že teprve na podkladě městské autonomie a městského práva mohla se plně rozvinouti a že vztahy řemeslníků jak k sobě navzájem tak i na venek spořádány byly způsobem, jenž se jen málo liší od úpravy těchto poměrů v době nové. Úzké spjetí středověkého zřízení městského a zřízení cechovního lze pěkně pozorovati, srovnáváme-li městská zřízení s privilegii a artikulemi cechovními.

Různé cechy měly též různý význam pro město. V Hranicích byl to cech *soukenický*,²⁾ který měl pro město význam největší. Vedle soukeníků provozovala se ovšem v Hranicích i jiná řemesla, jež rovněž znamenitě přispívala ke zvýšení významu města.

Nejstarší cechovní zápisy dochovaly se nám o řemesle *pekařském*. O vzniku tohoto cechu v našem městě nemáme zpráv spolehlivých. Z knih dlužno však souditi, že doba jeho vzniku spadá do počátku XV. stol. Zachované artikule pekařské, potvrzené panem Janem z Pernštejna a na Helffenštajně, pocházejí z roku 1538. V čele cechu stáli dva volení cechmistrů. Členové cechu byli jim povinni poslušností a neuposlechnutí jejich nařízení trestáno bylo podle městského práva. Řádné schůze cechu konaly se čtyřikrát do roka v suché dni. Hlavním předmětem jednání těchto schůzí bylo stanovení cen chleba a bílého pečiva, tak »aby se každému, bohatému y chudému spravedlivie przy tom dalo a oni take aby darmo nepracovali.« Neomluvená neúčast na cechovní schůzi byla pokutována dvěma groši. Nekalé soutěží čelilo se tím, že ten z mistrů, jenž by druhého cechovníka haněl neb o jeho práci posměšně mluvil, trestán byl městským právem a do cechu složití musel pokutu.

¹⁾ V prvé části této práce podávám stručný nástin organisace nejdůležitějších hranických cechů; druhá obsahuje zhodnocení hranických cechů po stránce sociální a rozbor příčin jejich úpadku.

²⁾ O dějinách a organisaci soukenického cechu pojednal jsem obsírně v loňském ročníku »Záhorské kroniky« a ve »Výstavním Zpravodaji« výstavy Po-bečví. K těmto článkům zde odkazuji.

Za nekalou soutěž bylo též považováno, přidával-li mistr kupujícím k nákupu preclík nebo koláč. Také ten, kdo prodával laciněji než stanovila cechovní schůze, byl pokutován, neboť poškozoval tak zájmy celku, které nesly se k tomu, aby zajištěna byla střední míra blahobytu všem členům cechu.

Kdo se chtěl stát členem cechu musel se předně řádně řemeslu vyučiti. Smlouva učednická uzavírala se teprve potom, když pacholík pobyl 14 dní u svého budoucího mistra a zkusil, bude-li se mu řemeslo líbiti. Za učení se platilo jednak mistru, jednak do cechovní pokladny. Mistr byl však povinen učně šáti. Když se měl stát tovaryš mistrem, o čemž rozhodla schůze cechu po dobrozdání zkušební komise, zaplatil do pokladny 15 grošů, 4 funty vosku a vystrojil mistrům hostinu.

Své výrobky prodávali pekaři »v městě na místě slušném, staršími k tomu jim nařízeném, pospolu tak, aby každý různě nestál.«

Na řemesle pekařském záviselo zásobování města. Proto i v artikulech byla opatření, jimiž se v zájmu výživy města svoboda cechovní v některých směrech omezovala. Mistři museli mít po celý den dostatečnou zásobu chleba a v dobách neúrody nebo přílišného sucha, když by nepostačili spotřebě obyvatelstva, byli povinni oznámiti to starším města, kteří měli »rozkazati freyunk wolati, aby chleb pekl a prodawal kdožbykoli chtiel.«

Artikule dané pekařům panem Janem z Pernštejna byly hranickému cechu za trest za účast na povstání proti Habsburkům odňaty kardinálem Františkem z Ditrichštejna a teprve r. 1660 znovu uděleny. Jsou takřka doslovným opisem artikulí prvotních; jen několik míst jest změněno v duchu nového katolického režimu. Tytéž artikule byly r. 1632 uděleny pekařskému cechu v Lipniku.

Znak cechu byl točený preclík.

Jedním z nejmladších hranických cechů jest cech *mlynářský*. Nemůžeme jej vlastně ani zvatí hranickým cechem, neboť sdružoval v sobě mlynářské mistry z celého okolí. Založen byl teprve r. 1772 na popud Jakuba Kresty, mlynáře trávníckého. V době svého založení čítal 27 mistrů. Organisační a správu měl podobnou jako pekaři. V znaku měl mlýnské kolo.

Málo zpráv máme o dějinách řemesla *tkalcovského*. To proto, že počátkem XIX. stol. shořely všechny knihy a zápisy tohoto cechu složené v bytě tehdejšího cechmistra v »Bělotskej Ulicy«. Cech sdružoval také přespolní mistry, jimž se říkalo »landmajstři«.

Nejvíce řemesel shrnoval cech *kovářský*. Kromě kovářů byli v něm sdruženi *zámečníci, stoláři, koláři* později i *pekaři a hrnčíři*⁴⁾. Poslední privilegia cechovní pochá-

⁴⁾ Výborný článek o hranickém hrnčířství z pera Fr. Kretze, přinesl loňský ročník »Záhorské kroniky«.

zejí z druhé polovice XVIII stol. od knížete Ferdinanda z Ditrichštejna.

Přes to, že v tomto cechu bylo zahrnuto několik řemesel a to hodně odlišných, měl on organisaci jednotnou a podobnou jako řemesla jiná. Doba učební byla dvouletá. Chtěl-li se kolářský tovaryš stát mistrem, byl mimo jiné povinen nucen vyrobiti na důkaz své zručnosti v řemesle kolečka k pluhu, trakař, vozní kola a nápravy.

Cech dbal přísně toho, aby byl při církevních slavnostech, obzvláště při procesích a slavnosti Božího těla, náležitě reprezentován. V pokladních knihách čteme, že každý nově přijatý mistr byl povinen zaplatiti mimo jiné také 1 zlatý na udržování cechovní korouhve a postavníků. Syn mistrovský nebo tovaryš, jenž bral si mistrovskou dcerku za manželku, platil polovici. Korouhev nosila se pak při procesích v čele cechu, za ní nesený byly postavníky s rozžatými svícemi a za těmi kráčel celý cech v pořádku přesně určeném, »aby lidem jinším příklad a Bohu čest a chvála se činila.« První šli učni, za nimi tovaryši, za těmi mistři mladší a naposledy mistři nejstarší. Neúčast členů na církevních slavnostech byla pokládána za přestupek proti cechovní kázní a pokutovala se stejně jako neúčast na schůzích cechovních.⁵⁾

(Příště dokončení.)

Čeněk Kramoliš, Hranice.

Správa obcí v 16. a v dalších stoletích.

Za nestarších dob, dle slovanského práva, nejstarší člen rodiny, *stařešina*, řídil záduhu čili malou rodinnou osadu.

Když se zakládaly větší osady, dle německého řádu, tu ustanovovala vrchnost, pán pozemku, *fojta*, jenž napřed sám osadníky řídil, ale později dáno osadníkům právo, aby si volili vedle ustanoveného fojta pro své obecní záležitosti svého *starostu*, jemuž říkali ve městech *burgmistr*, *burmistr*, na venkově obyčejně *purmistr* nebo *puhmistr*.

Purkmistr spravoval věci obecní a býval občany volen na jeden rok a vrchnostenským úřadem potvrzen. Po dvou nebo po třech letech býval někdy též starosta opět zvolen, ale velmi zřídka byl dva nebo tři roky za sebou. Dělo se tak proto, aby více občanů ve správě obce se vystříдалo a tudíž jmění, práva a stav obce poznati mohlo.

Ke konci 17. století již byli purkmistři několikrát za sebou voleni. Ale stávalo se, že v jednom roce i dvoje představenstvo se vystříдалo, že starý úřad odstoupil, nebo jej vrchnost přinutila vzdáti se.

⁴⁾ Kromě řemesel zde uvedených nebo vzpomenutých vyskytovala se ovšem v Hranicích i jiná řemesla (*ševci, řezníci, nožíři a j.*). I jejich historie je v nejednom směru zajímavá, ale líčením jejím vzrostla by nepoměrně první část této práce. Vrátil se k nim v ročníku příštím.

Purkmistrovi k ruce dání byli konšelé čili spolupředstavení — radní. — Byli též voleni na rok, ale jména některých se již častěji na listinách vyskytují a opakují několik let za sebou. O počtu konšelů rozhodovala velikost obce. V Rožnově v 18. století bylo osm členů obecního výboru, v Lešné čtyři. Zástupce purkmistrův slul mladší purkmistr a tento titul objevuje se na příkl. v Rožnově již r. 1706. Zástupce rychtářův »mladší rychtář« vyskytuje se tam r. 1730. V Meziříčí 1786 byli voleni purkmistr starší a mladší, 4 radní a 20 deputovaných.

Úřad purkmistrů byl obtížný. Kromě práce, která přidělena je nynějším starostům, museli ve městech vésti v 17. a 18. století registra purkrechtní (zápisy do gruntovních knih), sirotčí a rychtářská soudní rejstra. Na obecním úřadě vedly se tou dobou účty sirotčích peněz a zapisovány byly protokoly a rozsudky různých žalob a pří. Před purkmistry ujednávány kupy, svaatební smlouvy a listiny o tom, jakož i kšafty umírajících, byly svěřovány jejich péči. Kde nebylo radnice, psávány byly všechny listiny u purkmistra a listiny u něho uschovávány.

Ve vesnicích, dědinách, knih výše jmenovaných nebylo. Gruntovní knihy dědinské měl v opatrnosti obecní úřad nejbližšího města téhož panství, nebo vrchnost sama. Tam byly v jistější úschově, tam byly kupy a smlouvy do knihy každé obce vepisovány.

Vrchní nebo jím vyslaný panský úředník (později gruntovní) dojížděl ze sídla panství do měst a městeček ke správě a prohlížel, v jakém pořádku jsou knihy úřední, a při té příležitosti podpisoval kupy, smlouvy a jiné listiny a povoloval je vtáhnouti do gruntovních knih. — Kromě podpisu opatroval listiny též pečeti vrchnostenskou, kterou s sebou ke správě nosival, ačkoli již na listinách byla pečet obecní nebo rychtářská. Zdá se, že nezáleželo na tom, která pečet se přitiskla.

Fojt a později rychtář byl vždy členem obecního úřadu a obvykle měl na starosti menší věci soudní a dozor nad pořádkem. Měl tutěž působnost jak nyní policejní komisař. Na vesnicích míval fojt často větší vážnost a moc než purkmistr, jednak že byl zámožným, jednak že byl též vzdělanějším a ve čtení a psaní sběhlejším.

Napřed i ve městech vyřizovali obecní záležitosti purkmistři sami za pomoci spoluúředníků, později, snad v 18. století, když práce bylo více, mívali ku pomoci písaře (notarius), jenž — byl-li z práv zkoušen — slul syndikus nebo notarius jurátus.

Chtěl-li purkmistr nebo rychtář na den nebo na noc odejíti neb odjetí, musil dříve o povolení k tomu požádati pány spolupředstavené a úřad svůj na ten čas odevzdati purkmistru mladšímu nebo rychtáři mladšímu. Bez povolení spoluradních nesměl z domu odejíti na delší dobu.

Nastoupilo-li nové představenstvo, musila rada stará nové radě počet pořádný u přítomnosti panských úřadů složit; před

tím nikdo ani purkmistr ani spoluúřední z úřadu propuštění býti nemohli.

Starostům a spoluradním bylo nařízeno, aby úřad svůj svědomitě vykonávali, spravedlivě vše činili a na příklad jiným zbožně se chovali a střídme živi byli. Občanům pak se nařizovalo, by úřední osoby poslouchali a jim účtu vzdávali.

Jak ze článku toho patrně, byl již tehdy obecní úřad pracemi přetížen a zodpovědnost měl velikou. Zasloužili si tedy »úřední osoby« poslušnosti a cti spoluobčanů.

Bedřich Dušek:

Za Josefem Klvaňou.

III.

(Jeho inspektorování na Hodoňsku. — Kyjov.)

Příčiněním Bartošovým měl býti profesor Klvaňa za svou práci v r. 1894 odměněn okr. inspektorstvím. Byl v tom kus krásné zálužnosti se strany Bartošovy. Bylo mu jasno, že slovenský lid ve své rázovitosti musí býti udržován hned od školy, že zvláště dívčí výchova po stránce umělecké musí se nésti ve vyučování industriálním na základech krásných, starých tradic. Bylo tudíž zapotřebí vyvoliti na Slovensku za inspektory muže, kteří mezi učitelstvem budou míti uznanou vážnost a svou znalostí věcí a zkušeností budou učitelstvu rádcí.

Jednalo se tehdy, tuším, o okres uh. hradíšťský a hodoňský. Klvaňa dotázán, zvolil prý sám Hodoňsko. Okres ten je zajímavý rozlohou a zajímavější ještě lidem samým. Utvořen je vlastně ze dvou půlek, jež spojeny krajem rohateckým jako městkem. Východní část, strážnická, přiléhá k malebným pohraničním Kopanicím; od hor svažuje se půda do údolí k Javorníku, Velké, Vrbkám, Hroznové Lhotě, Kněždubu a Strážnici; Hodoňská část jde na západ až k Hovoránům, Čejkovicím, Prušánkám a Mikulčicím, zavírajíc ve svém středu vinorodý kraj Bojanovský. Třetí část okresu s břeclavskou metropolí pojímá mezi jinými pověstný Lanžhot, Kostice, Tvrdonice, Podivín. Je to kraj, na který se, zdá se mi, sluníčko boží usmívá nejzářněji, zanechávajíc stopy svých teplých paprsků v povaze lidu po všech jeho stránkách! Nejvíce ovšem v kroji, jenž se tu třeptí barvami opojně hýřivými všudy, najmě tam u lanžhotských chlapců a děvčat.

Klvaňa znal ten kraj z dřívějšíka, vždyť jej prošel křížem krážem, ale dosud vždy jenom jako vítaný a milý host, kdežto nyní přicházel jako do svého.

První jeho prací bylo zorganizovati učitelstvo pro poslední přípravné práce k národopisné výstavě, což se mu podařilo do-

konale. Tvrdomská chalupa utkvěla v myslích všech návštěvníků. —

Ale nejpodstatnější význam jeho činnosti inspektorské tkvěl v tom, že uměl věc vzít u kořene. Bylo již řečeno, že snahy konservační u lidu musejí se počínati školou; musí se tu zachytiti duše dítěte, tu se mu musí vyložit, jak krásné je celé to prostředí, v němž Slovácko žije, jaký nevyčerpateľný zdroj tradiční a umělecký v něm je! V tom smyslu bylo potřeba působiti na učitelstvo! A to Klvaňa uměl. — Zajímavé, že tehdejší Vídeň se nikterak takovým snahám nestavěla na odpor! Naopak! Práce jeho uznána tím, že byl již dříve v r. 1890. jmenován dopisujícím členem říšského geolog. ústavu, v r. 1895. ustanoven jednatelům archaolog. komise při pražské akademii a téhož roku jmenován konservátorem centrální komise vídeňské a v r. 1897. konservátorem zemského musea v Brně.

Z prací, jimiž se dotkl právě té nejpotebnejší stránky národopisné za svého inspektorování, pozvedám jeho »Osnovy učebné pro práce ruční se zřetelem na práce lidové«, o něž se dnes marně snaží »Spolek pro zachování lidového umění a rázu Slováků«, a dále »O inspekci industriálního vyučování při školách na Moravě«, jeho snahy o lidovou píseň ve škole národní, jakož i o lidový průmysl. (Čl. Výstava domácího a lidového průmyslu na Moravě v Mor. slezs revue.)

Na tuto svou inspektorskou činnost vzpomínával nejčastěji za našich společných rozmluv za války v Kyjově.

Tam v roce 1898 zřízeno obcí gymnasium a Klvaňa téměř donucen, aby tam převzal ředitelování (1898—1919).

Kyjov byl Klvaňovi osudný. Sám ve svých »Úvahách« přiznává, že to předem cítil, že jej v Kyjově nečeká nic dobrého. Už to ředitelování nebylo pro něho! Kdo zná středoškolské poměry moravské za těch dob, za nedostatku učitelského dorostu a divných kvalit mnohých učitelů, kdo k tomu si přimyslí měkkou duši zvěčnělého Klvaně, pochopí, jakých obtíží bylo mu přemáhati v novém úřadě. On pohyblivý, zamilovaný do dosavadního toulavého života, měl vysedávati za pultem obtíženým úředními akty a urovnávati různé neshody mezi sborem a žáky. Však nejlépe by asi dovedl vyplniti tuto část náš nezapomenutelný p. šk. r. Jansa, jeden z nejdůvěrnějších jeho přátel již za hradištského pobytu.

A rány přicházely i zvenčí. R. 1900 přináší tu nejtěžší, smrt drahé ženy, klesnuvši do hrobu nenadále smrtí ojedinele tragickou, . . . brzy ztrácí svou přemilou matičku tam v hrncířské ulici lipenské! . . . Sám r. 1909. zhroucen mrtvicí na těle. »Živá jsem mrtvola, žebrák«, říkával mi. Pookřáv, úřadoval sice dále na půl těla ochromený, nemohl udržeti ani péro v ruce, odkázán na diktování svých vědeckých úvah studentům buď z rodiny, nebo cizím.

Nejvěrnějším byl mu v úřadě gymn. katecheta P. Val. Sta-

něk, »jeho strážný anděl«. I toho mu unesl anděl smrti, tak že pláče říkával, »teď jsem sám!«

Životní energii si však Klvaňa snažil zachovat toulkami po světě. Nemocen zajížděl na slunnou Adrii, procestoval několikrát Itálii, Řecko, Cařihrad, Francii a jiné severnější země. Zapomnění jej živilo! V těch dobách vnitřní i tělesné stísněnosti přijížděl o prázdninách se svou věrnou služebnou »Kačkou« rád k nám do Lipníka. První jeho cesta bývala na hrob rodičů a potom přímo k nám. Měl mne rád a vždy s neobyčejně poníženu omluvou si mne vyžadoval za společníka! Nevím již, v které prázdniny to bylo, ale ještě před válkou, kdy zavítav k nám, přál si shlédnouti Helštýn. Ještě naposled! On, já a Kačka dali jsme se povozem vytáhnouti až ke hradu. Vzpomínám, jak v nádvoří volně dýchal, jak byl šprýmovný, . . . jen to jeho »naposled« mně znělo bolestně v uších. — Byl tam se mnou naposled!

Ač duch jeho nemocí byl pozorovatelně sklíčený, přece přirozenou silou vzpružuje se znova a znova k literární práci vědecké. Ottův Slovník naučný, časop. Umělecké besedy, Moravská čítanka, Český Lid, Národopisný sborník, Časopis M. M., Lidské dokumenty, Náš směr, Mor. Slovácko a jiné vyplňovány jeho články, — jakoby chtěl ještě kvapně před smrtí vypovědět vše, co měl zapsáno v duši! . . . V naší »Záhorské kronice« r. 1911 nazývá svůj život již jenom západem.

Dvakrát zasvilo mu ještě sluníčko do života, aby se hned zase skrylo za tmavý mrak, plný blesku. R. 1913 byl jmenován dvorním radou a min. veř. prací vyznamenán diplomem za práce v oboru národopisném.

Ale přišla válka! To byla chvíle pro všelijaké černé, hnusné duše, kdy se mohly nenávisťně zakousnout do šíjí nenáviděných lidí! V Kyjově tuto práci obstarávali židé. A obstarali ji dokonale! Ústav zavřen, podezřelci odvezeni do kriminálů, jeden si vzal život a Klvaňa v ústavě ponechán jako hlídač. Strašně naň působil asi pohled na stěny chodeb ozdobené vesměs cennými obrazy, autografy našich nejpřednějších mužů, keramikou, malbami: uměl si Klvaňa vyzdobiti ten svůj ústav, že s nemyslíl při vstupu na školu, ale na uměleckou síň. Život Klvaňův byl horší vězně!

Mám po ruce jeho dopis z 8. března 1917:

»Přemilý příteli! Děkuji Vám co nejsrdečněji za milé přání Vaše k mým »šedesátinám«. Je to smutná meta každého člověka, zvláště tak chorobného jako jsem já. Těší nás při tom leda ty řádky, kterými nás obmýšlejí naši přátelé a na nás vzpomínají. I já často na Vás myslím a vzpomínám. Vzpomínám na ty mladé, krásné časy v Lipníku u Neffů, při divadlech, při nichž jste nikdy nescházel. I jako profesor Vás vzpomínám a na poslední setkání na Helštýně v srpnu 1912. Bylo to jediné slunné odpoledne v tehdejších mých prázdninách.

A co se vše od té doby přihodilo! Vy se podepisujete exultant, a já vřele s Vámi cítím, poněvadž sám jsem něčím podob-

ným. A časy utíkají a smutek a svízele a trampoty nemají konce, mír dosud se neblíží a uklidnění také ne!

Jsem vlastně jen dozorcem nad budovou, zapisují akta a vyřizují je, kdy toho vyžadují a truchlím po svých záčcích, kteří rozprášení jsou po celém světě.

Čtrnáct profesorů měl jsem na vojně. Dva z nich už zemřeli, jeden je zajat. Moje sestra má všechny čtyři synky na vojně. Jeden z nich snad padl, není o něm zpráv od června. Ale možná, že je také v zajetí. Byl prý při ofenzivě volyňské raněn.

Já churavěl jsem od prosince do února vnitřnostmi, teď je trochu lépe. V prázdných chvílích diktují skoro již půl druhého roku rozličné statě pro »Národopisný soupis« — o našem Slovácku, zeměpisnou, přírodopisnou, krojovou, o vinařství atd. Psátí pravici kromě podpisu nedovedu mnoho, a tak píšu buď levou, jak se to dá, anebo diktují, co je pohodlnější.« —

Své stísněnosti dával Klvaňa výraz mnohdy způsobem až zoufalým! Tak svému příteli, bývalému okr. hejtmanu kyjovskému, později v Uh. Brodě, p. m. r. Střížoví, končil dopis slzavými slovy: Pro Boha, pomozte!

Jak si přál, aby se mu »stala smrt vysvobozením z útrap«, stalo se 13. srpna 1919. Z Lipeňáků dostavil se k pohřbu věrný přítel, p. šk. r. Jansa a já, — ovšem již z Uh. Brodu. A mně bylo popřáno, abych se nad hrobem rozloučil s velikým našim krajanem za sebe a za Vás všechny, za celý vděčný lipenský kraj!

* * *

Článeček tento věnuji jeho památce a paměti jeho krajanů. Je nedokonalý, nevystihující daleko všech jeho zásluh! Při tom podávám Osvětovým svazům skromný návrh na uvážení: Zda by totiž nebylo vhodno okrášlit Klvaňův rodinný domek pamětní deskou, jako projevem vděčnosti naší a uznáním jeho zásluh? I k potomstvu bude ona mluvit!

Jakub Mráček:

Tržní řád města Lipníka z r. 1793.

O pořádek na trhu v městě Lipníku bylo postaráno vydáním tržního řádu dne 1. listopadu 1793, který ve 22 bodech podává ustanovení, jichž prodávající o kupující musili dbáti. Vydan byl z moci kanceláře vrchnostenské.

Řád tržní především ustanovuje místo, kde obilí v trhových dnech dovoleno bylo prodávati: »na velkém rynku, a to sice vrchní díl rynku až po Hauptwach a obecní dům cahuzek«, tedy podél domů východní strany náměstí.

Počátek trhu obilního ustanovuje se v měsíci listopadu, prosinci a lednu osmá hodina ranní, v únoru, březnu a dubnu sedmá, v květnu, červnu, červenci a srpnu šestá, v září a říjnu sedmá; před určenou dobou prodávati a kupovati se nesmělo.

Když trh počal, byla na náměstí vystavena korouhvička. Tu mohli kupovati jen měšťané a pekaři z města a předměstí. Po sněti korouhve, což se dalo vždy dvě hodiny po započetí trhu, mohl kupovati každý.

Obilí mohlo se prodávati jen na trhu, nikoliv na sýpkách.

Nebylo také dovoleno prodavače, kteří jeli na trh s obilím, na silnicích, hospodách a na předměstích zastavovati a jim v přivážení na trh zabraňovati.

Neprodal-li někdo obilí a nechtěl-li je vézt zpět, mohl si je uložit na určeném místě, a to v radním domě, v hostinci »U modré hvězdy« nebo v domech měšťanů, kteří takové obilí uschovávati byli oprávněni.

Na trhu obilí mohl kupovati každý jen pro svou potřebu, nikoliv pro obchod.

Po skončení trhu městský úřad písemně oznámil vrchnostenské kanceláři ceny obilní, které se pak poznamenaly do »Protokolní knihy cen obilních«. Na konci každého měsíce dle těch záznamů upravovaly se ceny chleba a bílého pečiva u vrchnostenského úřadu, který takovou »Taxu neb vejsadu« předkládal k potvrzení krajskému úřadu.

Každé přestoupení ustanoveného pořádku tržního trestalo se ponejprv zabráním zboží, při opětném opakování pokutou peněžitou »a zraditelé vždy od sebraného statku nebo od vyčtené peněžitě pokuty třetí díl dán býti má.«

Obilí a jiné věci na trh přivážeti mohl rolník i mimo tržní den, ale jen ve všední den, nikoliv v neděli a ve svátek; ale musil je prodávati jen na určeném k tomu místě, ne někde u domovních vřat, »tím méně s takovými prodajnými věcmi domy vytloukati.«

Místa k prodávání rozličných věcí ustanovena jsou takto:

1) pro máslo, vejce, mléko, tvaroh podloubí před domem č. 75. až 79. v městě.

2) pro hrách, čočku, fazole, kroupy, prosnou kaši, mouku podloubí před domem č. 17. až 23. v městě.

3) pro čerstvé ovoce v malém na náměstí okolo sochy sv. Jana.

4) pro zeleninu, zemáky, zelí, řepu, kvasnice, houby, košťata, louč, škrob, sušené ovoce podloubí pod domem radním od č. 89. až 94.

5) pro živou drůbež, selátka, ptáky a len podloubí od čís. 1. až do čís. 4.

6) pro selský chléb, koláče podloubí od č. 13. až 17.

7) pro ovoce, zelí a řepu na vozech, též pro všechny vozy s dřívím na dolním náměstí za kašnou, od sochy sv. Jana až dolů k domu č. 4.

8) pro ryby, záby a raky na dolním náměstí před kašnou.

K tomu se podotýká, že prodavači nesmějí se stavěti v hromadách, nýbrž jeden vedle druhého po řadě. Kdo neodebral

se hned s věcí, kterou na trh přinesl, na určené místo, byl tam »policajským dohlídačem« zaveden.

Zemědělec mohl své zboží prodávati kdykoliv, od rána do večera, ale na ustanovených místech; obchodníci však mohli kupovati v létě až po desáté hodině, v zimě po jedenácté.

Takový překupník, chtěl-li obchodovati, musil si vyžádati od Lipenského knížecího vrchního úřadu (vrchnostenské kanceláře) »trhovní paletu«, ve které bylo uvedeno, jaké zboží může kupovati. Překupník toto dovolení musil míti vždy u sebe, aby se jím mohl vykáhati »policajskému dohlídači«.

Nemohl-li se překupník prokázati dovolením k nákupu a nebyl-li ve městě znám, bylo mu koupené zboží zabaveno; a jest-li se do 24 hodin dovolením neprokázal, bylo zboží ve prospěch městské pokladnice prodáno.

Ztratil-li překupník průkaz o dovolení nakupovati zboží ve městě, měl ztrátu hned oznámíti a starati se o nový list. Číslo »ztracené pallety« poznamenal si tržní dohlížitel; našel-li dohlížitel u někoho ztracenou palletu, byla mu odňata a on z trhu vykázan.

Kdo získal dovolení k nákupu, nesměl průkaz ani prodati ani někomu zapůjčiti. Stalo-li se něco takového, nemohl ani jeden ani druhý v budoucnosti dovolení k nákupu dosáhnouti.

Překupníci mohli kupovati jen ve městě na místech k tomu určených; byl-li některý přistížen, že kupuje po domech na předměstí nebo na cestách, po kterých jedou vesničtí lidé do města, bylo mu dovolení na skupování zboží odňato a k dalšímu obchodu nebyl připuštěn.

Tržní řád má také ustanovení o dobré váze a míře zboží přineseného na trh. Kdo by v nějakém podvodu byl přistížen, trestá se dle platných zákonů.

Největší prý šizení provozují ti, kteří s dřevem do města přijíždějí, že prý dříve než na předměstí dojedou dříví podvodně překládají, že z mnoha polen dílem na cestě dílem na předměstí odprodávají. Tito »drvavozíci« jsou co nejpřísněji napomínáni, aby se podvodů takových vystříhali, jinak že jim dřevo bude vzato.

Potom napomínáni jsou všichni, aby se při prodávání a kupování vystříhali rvaček a všeho protivení se trhovním dohlížitelům.

A konečně vybízí se každý, kdyby při koupení potravin v ceně, ve váze nebo v míře, také i v jakosti zboží nějakým způsobem cítil se poškozován, má to úřadu oznámíti, zboží jemu odevzdati a označiti prodavače.

Podepsán vrchní ředitel Ondřej Karel Hitschmann.

Ant. Svěrák:

Ještě o kelečském hradu.

Ve svém pojednání v nadepsaném tematu uveřejněném v čís. 2. letošního ročníku Z. k. došel jsem k závěru, že kelečský hrad nebyl stavěn teprv r. 1455., nýbrž že vystavěn byl mnohem dříve a že stavba v listině z r. 1455 uváděná týkala se pouze znovuzřízení bývalé, ten čas zbořené tvrze. K názoru tomu vedla mne shoda různých okolností. Nepřestal jsem však na tom a pátral dále; dnes pak mohu mínění své doložití zcela určitě.

Biskup Bohuš ve svém listě z r. 1455 mimo jiné píše: »A když jsme My v toto naše biskupství vešli, předstoupili před nás Jan a Beneš, bratři z Heršic, předkládajíce, že by k tomu držení zboží Šumburského a Kelečského poboření (m^{*)}) hradu svrchu jmenovaného žádné ochrany neměli, kde by oni vedle stavu svého bydlení a neb útočiště a potřebnosti k obraně a zachování městečka Kelče i toho zboží protiva zlým lidem měti mohli. I prosili nás pokorně, abychom jim na tom zboží a zejména v městečku Kelči milostivě odpustiti ráčili, aby tvrz tu stavěti mohli svými náklady slibující, že to zboží chtí, což mohou k lepšímu užítku napravovati a zvláště některé rybníky též svou prací a nákladem udělati na tom zboží bez chudých lidí« (t. j. bez nucení poddaných; p. p.).

Jak lidé zapomínají! V listu vzpomíná se zboření hradu Šumburku, který zemský hejtman Jan z Cimburka r. 1451 se zemí srovnati dal, když se tam usadili loupežní rytíři zejména Zich z Kelče, ale zapomíná se připomenouti, co se stalo v Kelči za posledních 26 let.

Tu přicházím k hlavní věci. Dostala se mi do rukou listina z r. 1429, která jedná o faře kelečské — obsah její velmi zajímavý uveřejním později. V listině čteme: »Má také (farář) čtyřicet a dva člověky, kteří přísluší ku kostelu a kteří slouží faráři a nejsou povinni ani při stavech, ani při zámcích, ani při městečku robotovati neb h l á š e t i Když by pak farář času válečného se vebral do městečka, tehdy i oni s ním vejdou a budou pomáhati brániti městečka a zámku«. — Zdůrazňuji: listina je psána r. 1429 a již tehdy o zámku v Kelči se mluví!

Jest tedy nade vše jasně prokázáno, že zámek (hrad, tvrz) v Kelči stál tu dávno před tím, než přišli Heršici; co tito stavěli, byla jistě pouhá obnova zbořeníště.

Leč ještě jiné věci nutno si všimnouti. Zámek se již asi 2 roky upravuje k účelům ústavním a o příštích svatoodušních svátcích má býti oficiálně svému účelu odevzdán. — Letos okopali zedníci omítku na ohradní zdi, a tu každý mohl viděti zcela zřetelně, že co pět kroků jest zeď opatřena střílnami podoby !!

*) V listině pouze: pobořeníe.

Střilny jsou směrem k podzámčí k jihu, na val, proti poště, proti náměstí, proti domu č. 32. Že se střílelo jen na větší vzdálenost, jest přirozeno; na menší vzdálenost stačilo kopí nebo meč. Z toho plyne, že tam, kde stojí nyní městské domy a kde se prostírá náměstí nebylo dříve domů; jinak řečeno, že zámek postaven byl dříve ještě než vzniklo Nové město, jehož vznik kladu do doby biskupa Bruna, jenž Kelč na město vyzdvihl r. 1270; r. 1396 již stálo, dosud však neohrazeno.

Kdo a kdy vlastně zámek postavil, toho se již sotva dopátráme.

Pro zajímavost upozorním ještě na jednu okolnost. Již před lety a letos opět dostávám dopisy a brožurky z Gdánska, které píše jakýsi Gustav Keltsch von Bruck a jeho syn neb vnuk Carl Friedrich, kteří jmenují asi 5 rodů Kelčů rozptýlených po Německu a Polsku a myslí, že předkové jejich někdy dávalo také v Kelči sídlili. Zvláštní je to, že šlechtický znak těchto Kelčů až nápadně je podobný znaku Bohušky z Předkelče. — Tedy kdož ví?!

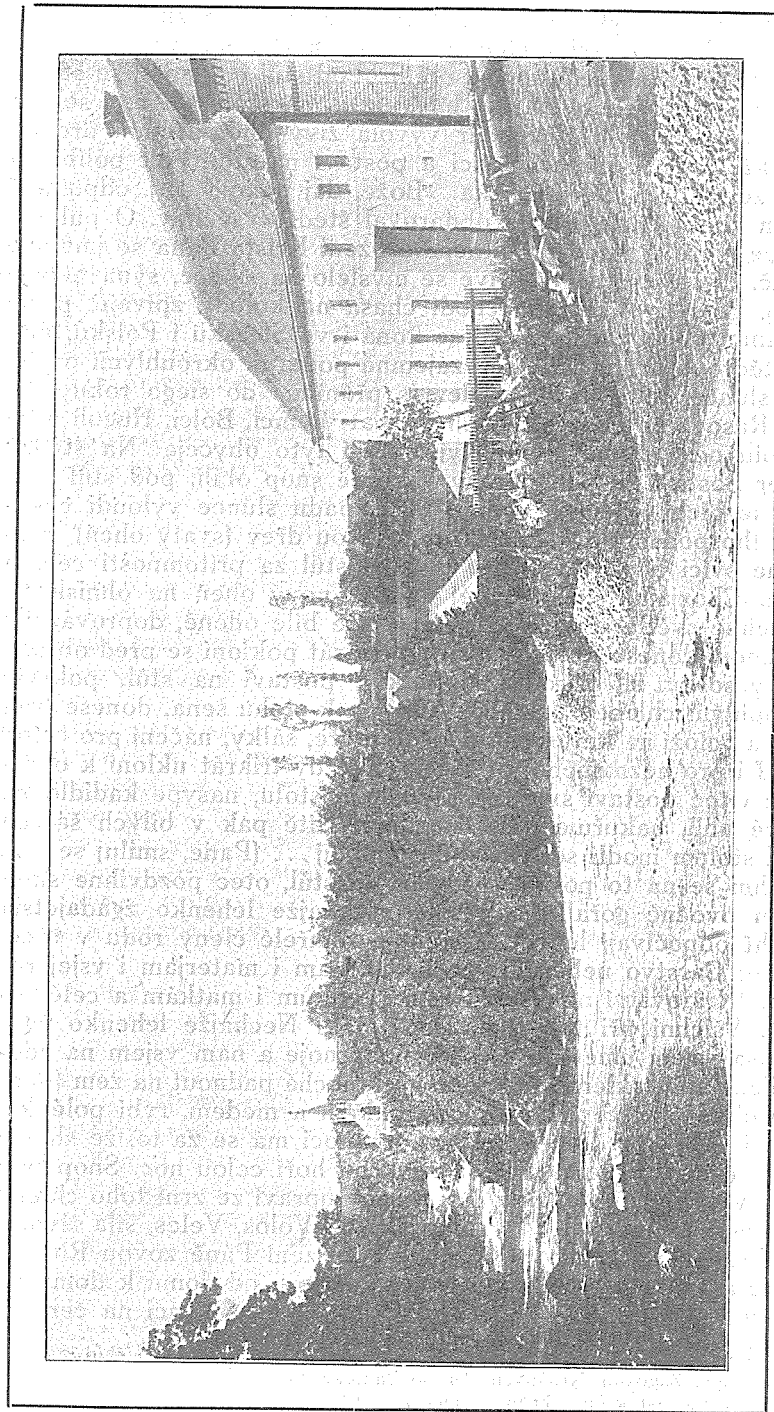
Dr. František Příkryl:

Zvyky a obyčeje na Záhoří.

(Srovnání s jinými národy slovanskými.)

Staréček Antonín Jančík vykládali před sósedy v Horních Něčicích takto: Na štědrý večer postí se do večere, aby viděli zlatého beránka. Odpoledne se uhasí oheň na ohničku a v peci. Pod obrazy kladou se stébla obilín a píce, i léčivé byliny, stůl pokryje se bílým ubrusem, nakladou se talíře, míse s pečivem a ovocem. Při západu slunce vyvolá hospodář u přítomnosti rodiny a čeledi živý svatý oheň třením dvou dřev, neb křesáním ocelkou do trudu a třísek. Od toho ohně rozžehne svíci, hospodyně světla v domě, čeledín ve chlévě a oheň na ohničku a v peci. Po modlitbě byla večere z rostlin uzralých sluncem minulého léta. Po večeri sčedře hospodář podělil rodinu a čeledíny. Při tiché zábavě se očekávala půlnoc, kdy slunce umře a ihned znova se zrodí, nyní Nar, Krista Pána, slunce spravedlnosti. Po zapění písně odebrali se k odpočinku.

O půlnoci dějí se podivné věci na obloze a zemi. Spravedliví lidé rozumějí mluvě zvířat ve stájích a hovořících o osudech domácích. Na Naroz. Páně nechodilo se na besedu. Když vkročil na sčedrý den dopoledne do domu mužština, ulíhli se jen hřebeční, býčci, kanci, kohouti, káčeři a houseři; když ženština, kobylky, teličky, svinčata, kuřičky, kačenky a husičky. Po Nar. Páně chodila chasa na koledy dům od domu zpívající písně s přáním budoucí úrody. To se koná i ve Slezsku i Polsku, kde si vystrojili společnou hostinu. Mužské chasi nastala svoboda, ženské až o novém roce do sv. Třech Králů.

Obr. 6. Na nábři v Hor. Něčicích.

Podobné zvyky jsou v Lužici u Serbů¹⁾ v Sasku, hor. záp. Slezsku a Braniborsku. Oheň se uhasí, za stůl pod obrazy v rohu postaví se snop všeho druhu obilín. Pod stůl nakladou se stébla píce a léčivých bylin. Na bílý ubrus na stole postaví se večere z rostlinstva. Hospodář vyvolá živý oheň třením dřevěk neb křesáním, rozžehne svíci a postaví na stůl. Pak políbí na čelo ženu, děti, čeledíny řka: »Bože, daj pokoj!« t. j. odpuštění všech vin roku zaslého a obdaroval štědrě všechny. O půlnoci slunce umře a ihned procitne. Narození Krista Pána se jmenuje Božič, t. j. syn Boží — dříve se myslelo na slunce, syna nebeského. Po Nar. Kr. Pána chodí chasa na koledy zpívajíc písně s přáním budoucí úrody. To se koná i ve Slezsku i Polsku, kde po štědrovečerním jídle se vzájemně podarují okrouhlými oplatky (slunce) potřeny medem s přáním: »do siego roku«.

Rusové na obou stranách Karpat: Lemci, Bojci, Huculi a na Podolu od Peremyšlu po Kyjev mají tyto obyčeje: Na štědrý večer postaví se pod obrazy v koutě snop obilí, pod stůl kladou se pícní a léčivé byliny. Při západu slunce vyloudí chozjajin (hospodář) nový oheň třením dvou dřev (svatý oheň), rozžehne svíci a postaví ve svícnu na stůl za přítomnosti celého rodu. Chozjajka (hospodyně) zanese nový oheň na ohniško a rozžehne světla v domě. Nevinné dítě bíle oděné, doprovázené stařenou, donese kutju²⁾ v hrnku, třikrát pokloní se před obrazy (dříve sošky sil přírody a předků), postaví na stůl, pokryje okrouhlým chlebem (slunce), jde pak k stolu sena, donese hrst píce a položí na kutju, pak donese talíře, šálky, náčení pro celou čeleď i pro neznámého, při čemž se vždy třikrát ukloní k obrazům: Otec postaví svíci na rameno u stolu, nasype kadidlo na žhavé uhlí, nakuřuje jídla a rodinu. Dítě pak v bílých šatech před stolem modlí se: Gospodí, pomiluj . . . (Pane, smiluj se . . .). Všichni se na to posadí dle stáří za stůl, otec pozdvihne skleničku ovocné gořalky a řekne: Nechajže lehenko zžadajetsja (necht odpočívají lehe) a jmenuje zemřelé členy rodu v roce, konče: Carstvo nebesnoje našim batkam i materjam i vsjej rodině. (Království nebeské našim předkům i matkám a celé rodině. Všichni při tom slzí. Dodá pak: Nechajže lehenko zžadajetsja vsjem umeršim carstvo nebesnoje a nám vsjem na zdorovije. Vypije skleničku, kapku však nechá padnout na zem (oběť zemřelým). Jí se pak pečivo s makem a medem, rybí polévka, postní jídla a na konec kutja. O půlnoci má se za to, že slunce umře a hned procitne. Oheň na krbu hoří celou noc. Snop pod obrazy vyklepou neviné děti a ženy upraví ze zrní toho chleby Vasilníky k nov. roku (sv. Vasil, dříve Volos, Veles, síla životní v lidech, zvířatech a rostlinách). Narození Páně zovou Rusové Božič a začínají Koledy, průvody mládeže od domu k domu za zpěvu písní. Bulhaři, Srbové, Makedonci a Albanci na černém

¹⁾ Serb značí příbuzný, tak zvali a zovou podnes sebe všichni Slované od Krkonoš, Zagozdu, Krušných hor po Baltické moře.

²⁾ Kutja jest kaše z krupice, medu a ovoce.

Drinu, kolem Dibry, rozžehají nový oheň na štědrý den z polena »bednik«, které tlelo na krbu minulého roku na štědrý den. Po večeri jedí okrouhlé chleby »Bedníky«. Popel z bedníka dávají do vinnohradů, aby víno bylo ohnivé. Kolem Soluně na horách pálí hranice a po večeri rozdělí otec koláč dle počtu stolujících, v němž je zapečen zlatý peníz. Kdo jej nalezne ve svém klínku, bude šťastným v novém roku. Na ruském Podolu od Lvova po Kyjev, v Bolgarii, Srbiji na 1. ledna, v den Vasila, provází mládež jednoročního býka ověčeného (odznak slunce) od domu k domu s přáním blahobytu v novém roce. Na balkánském poloostrovu zove se Nar. Páně Božič.

Na jarní rovnodennost, nyní na smrtnou neděli, vynášela se z dědin na Záhoří Mařena (zima) a donášela se Vesna. Děvčátka a chlapci podnes vynášejí slaměnou kuklu bíle oděnou za zpěvu z dědiny k potoku neb na návrší. Tam ji vyslehou a chlapci ji vhodí do proudu, neb roztrhají a rozházejí po větvích. Na to nesou děvčátka do dědiny opentlený vršek smrku neb jedle za zpěvu jarních písní. Ženy upraví dětem svačinu. Začíná jaro.

Tentýž obyčej zachovává se v Lužici, Slezsku a Polsku. Rusové na neděli po 21./3. světi vrbové ratolesti, a šlehají jimi mírně čeled' v domě řkouce: Buď veliký jak vrba, čerstvý jak voda, bohatý jak země! Po službě Boží tančí mládež na »igrišti« před chrámem chorovody jarní Odpoledne vynášejí malčici a děvčatka za zpěvu Marinočku (zimu) k potokům a řekám a vhodí ji (slaměnou kuklu) na proud, aby zima odešla. Slunce při východu poskočí. O veliké noci zarývají do mohylek příbuzných vejce na z mrtvých vstání. Od Bulharska po Albanii zovou se jarní chorovody radunskije. Od Bílého moře u Archangelska po Ochridské jezero v Albanii jsou chorovody cudné a tančí se před chrámem po službě Boží. Na Záhoří a u všech slovanských kmenů polévají chlapci vodou děvčata, aby byly zdravé a šlehají je mírně vrbovými pruty, aby byly čerstvé. Za to dostávají malovaná vajíčka. Sv. Jiří otevírá jaro a jezdí po lesích na bílém koni. —

V předvečer letního slunovratu rozdělávala mládež záhorská na návrších ohně a za zpěvu pak přes ně skákala, aby byla čistá, zdravá. Ve svatodušní pondělí vyjeli chlapci z dědiny na opentlených koních na pastvisko. Na vysoké žerdí viselo na bidélku kvítím ověčené kolo z vrbového prutu. Jezdci v přímé řadě na dané znamení se rozjeli klusem, aby některý kolo uchvátil. Komu se to podařilo, byl králem. Na hlavu mu posadili korunu z kvítí a dva pobočníci vedli jeho koně na červené pentli do dědiny s průvodem. U každého domu konal hlasatel krále promluvu ve verších s přáním úrody polní. Děvčata zastřkala do odkapů střech lípové větvičky a také v jizbě do hrnků s vodou. Když jim do týdne rozkvetly, vdaly se ten rok. — Od Jansenic, Krkonoš, Zagozdu a Rudohoří na sever serbská děvčata nesla večer před slunovratem věnečky z bylin slunci zasvěcených, dívizny, stračky a mateří dušky k potokům a řekám, roz-

žehla svíčku uprostřed věnečku a položila jej na proud. Osud věnečku byl jejich osudem. Chlapci na člunech hleděli uchvátit věnečky a který věneček kdo získal, toho majitelka byla jeho nevěstou. Pak se všichni s příbuznými odebrali na návrší a u plapolajícího ohně za pěni písní tančili do východu slunce. Slavnost jmenují »Bylice« a to v Lužici, horním Slezsku a Malopolsku.

V Krakově pod Vavelem na člunech lampiony zdobených kladou panny věnečky se světlem na hladinu Visly. Z osudu jejich usuzují o budoucnosti. Rusové na Karpatech a Podolu jmenují tuto slavnost »Kupalo« a ohně sobotky jako vzpomínku na činnost sopyk Sobotky u Svídnice. Ve starobě byl na vyhaslém kráteru chrám Svaroga (slunce) a Živy (úrodnosti) t. j. zosobněných účinků slunce a deště na poli. Také žár v peci zovou sobotka. Z Ukrajiny předdněprovské letí čarodějnice na Lysou horu (ludová) na prameni Čeremoše a tam v noci tančí s čerty. Ludová hora je vyhaslá sopka na okraji uherské doliny při Tise. Poláci zovou tyto ohně »Kupalné«. Litvini večer před slunovratem chodili do lesů tančit Korkodon (= chorovod) a při východu slunce sbírali rosu jako léčivo. Bulhaři mají za to, že na Janov den slunce tancuje, krouží dvěma meči a děvče je vede na pentli červené. Kolem Voroněže na Donu vynášejí k řece pěknou sošku ze slámy, t. zv. Jarilo, a začínají se koupat. Kolem Muromu na Volze nesou děvčata na nosítkách děvče celé kvítím ozdobené — Kostromu — které postaví do vody, koupají se kolem něho a pak na břehu tancují chorovod k počtě Jarila. Kolem Volodimíru na Klasaně u Nižního Novgorodu oslavují pohřeb Jarila, loučí se s jarem. Na Desně u Černigova u Kyjeva klade mládež na proud ratoolestí březové na rozloučení se s jarem ke cti Jarobuda — Jarovita, aby po čas žní nebyli ospalí, pak konají na břehu chorovody.

Při podzimní rovnodennosti 21./9. v neděli odpoledne ozdobily děvčata jednoročního beránka, který měl jen bílou vlnu, pentlemi a květinami, přivázaly na ověčená nosítka a chlapci vynesli jej s hudbou na dědinu a za zpěvu uťal mu starší chasník hlavu jednou ranou. Ženy pak připravily pro chasu večeri z beránka. Za stara to byla děkovaná oběť za úrodu polní. Pro nepřístojnosti bylo to před 50 roky zakázáno. V každém domě peče se babuvka z žitné mouky, ořechů a hrozínek k počtě Baby, matky země. (Začíná babí léto.) Kvetě duše matky země — mateří duška — na straních, u cest a dýchá vůni před zimním spánkem. — Rusové ji zovou Babduška. Bulhaři rozžehají »nový oheň« na krbu a novosnoubenci se stěhují do nového domova, odnášejíce i oheň z krbu oteckého.

Okolo Moskvy konají se chorovody semenskoje (rodinné). Odpoledne práce odpočívá. Večer při společném obědu svítí světlo ve vyhloubené dýni vyřezanými otvory očí, nosu, uší a úst (odznak slunce). Je svátek Baby, Evy z prapodání, matky živých. Kamenné sochy Baby stojí na ruských mohýlách. Hero-

dot IV. v V. stol. p. Kr. praví, že Ukrajinci (Skitové — Skit, samotá stepní) ctíli slunce za otce a zemi za matku. Na tento den konaly se postřížiny čtyřletým malčikům; v Polsku sedmiletým. Po obřadu posadili chlapce na koně jako mládence.

Na Záhoří začínají besedy večerní na přístkách s obnovováním podání, pohádek, mudrosloví, hádanek a zpěvu.

Tyto záhorské obyčeje a zvyky se srovnávacím národopisem slovanským jasně ukazují, že Záhoráci jsou zde praobyvatelé z mladší doby kamenné. To platí dle srovnávací archeologie pro Moravu, Čechy, Lužici, Slezsko, Polsko, Tracii, Ilirii, Macedonii i Albanií. Názvy krajů, kmenů slovanských, zaměňované po staletí, jsou lidská nahodilost. Podstata věci je tatáž.

Sova Oto:

Jak se na Záhoří škádlí.

Náš Záhorák má zdravý vtíp, který při každé příležitosti uplatňuje a nešetří jím nikoho, ba ani to, co je mu nejsvětější. Někdy ovšem toto škádlení už přesahuje meze, ale běda tomu, kdo by nerozuměl špásu (žertu) a zlobil se, když někdo si zavtípkuje o jeho jméně, postavě, chůzi neb zaměstnání atd. To jako by oleje do ohně přilil. Nejen že »dobírání« nezabrání, ale může očekávat, že každý i ten, jen doposud se škádlení nesúčastnil, rozmnoží řadu teď již posměváčků. Jest to také dobrá příprava a výchova mezi dětmi pro život, naučení se sebezapírání a sebeovládání a naučení se trpkou piluňku nejen s úsměvem polknouti, ale připravit si dokonce ještě i oplátku, aby nezůstal posměváčkovi dlužen, opět nějaký vtíp na oplátku. A tu vtíp vyvolává opět vtíp, či říkanka říkanku a všichni, jak mladí tak staří, cvičí se v jadrné pohotovosti. Ale i vesnice mezi sebou navzájem dávají si přízviska, nebo se dobírají pichlavými poznámkami. (Viz o Smrtce.) Nejčastěji jsou říkanky na jména, jak vidno z uvedených říkanek z Blazic a Sovadiny:

Joza — koza
spadl s voza.

V Kroměříži na rohu,
visí Franta za nohu.

Tancovala Hanča
s Jakubem, s Jakubem,
liška při tom stála
za dubem, za dubem.
Jakub se jí polekal,
chytna gatě utěkal.

Tančí, Janku, tančí,
pojedeme k Hančí
a od Hanče k Marýně,
tam si něco povíme.

Jozka jede s kopečka,
vrzají mu kolečka,
Počkej, Jozko, nejezdí,
až já ti je namažím.

(Slavkov)

Antonín, veze kmín,
chytil kočku za paprčku,
přehodil ju přes komín.
nebo:

Antonín, veze kmín,
staré kači
na tragači
za komín.
Kača spadla s komína,
zabila Antonína.

Ojevil-li se žid v dědině, hned se vybavila
říkanka:

Šla židovka po Vsetíně,
nesla žida na okříně.

O Hanáku, nebo kdo svou zavalitostí se mu
podobal:

Hanáku, s baňama
smíluj se nad nama.

A hned tu odpověď za něho:
Šak já se smíluju
a gatě naduju.

Nebo:

Hanáci dó dědinó,
jeden nese kešku,
druhý nese šešku,
třetí čerta v mísku.

O ševci:

Švec sedí na svini
a trhá jí štětiny.
Svině křičí: »Ninini!
Netrhej mi štětiny!«

nebo:

Kalamajka mik, mik, mik,
dáme ševca za krmík
a z krmíka do chlívka,
bude dobrá polívka.

Na Sovadské se pokřikuje:

V Sovadině na dolině,
vařili tam šišky,
byli by mi taky dali,
dyž neměli misky.

Když některý soused uvidí sousedky státi na
dědině a horlivě si něco sdělovati, poškadlí je:

Gde só husy,
tam só štěbety,
gde só robky,
tam só klebety.

Pantáta Gadorek,
ztratil se mu kocórek,
panimámě telička
a Jozkovi bečička.

nebo (Bystřice):

Antonín, veze kmín,
veze Kačku na tragačku,
šup s nů pod komín.

Slavkov:

Rancek, Francek šedivý,
vyhnali ho z dědiny.

Když někomu při jízdě vrzají kola, tož se
mu jistě odříká:

Nepojedu na robotu,
až pojede Hřčka,
kolečka mu vrzujajó,
veze na nich cvrčka.

Na holešovské se pokřikuje (l vysloví se
tvrdě):

V Holešově, na Holajce, spadla lampa do kelu,
udělala plusk.

Učiti se děti modlití, tož zpravidla v každé záhorské rodině
úkolem stařenky nebo stařečka. V hospodářství už velice jinak
se nemohou uplatnit a tu není divu, že na výměnku se sejdou
oboje děti — staré a malé. Stařenka »přejídá« se s malými jako
jedna z nich a při tom je učí také »Očenáš«. Stařeček sedí na
lavě pod kamny, pokouje si a poslouchá, jak to těm malým
»de«. Při tom vzpomene si, jak kdysi také byl takovým malým
capartem, jak ho stařenka učila se modlití, jak jich stařeček
taky »poslouchal«, jak jim zahrál kolem úst šelmovský úsměv a
odplivnuv si do »špukastlu« naplněného řezinami nebo pískem,
prohodil k věčně se opakujícímu »Očenáš jenž si«, »pobíli se
Němci pro trochu zelí, že bylo kyselý, oškvarky vybrali a zelí
nechali«. Nezdržel se a pověděl to také. To víte, že po čem nic,
není třeba té drobotině dvakrát povídat a hned to uměli. Ne-
chali stařenku stařenkó a všichni za stařečkem a tak dlouho
žgrandili, až jim opět něco pověděl, čemu ho jeho stařeček kdysi
před dávnými časy naučil. Stařenka ho ovšem vyhubovala, aby
nekazil děti. Ale odbyl ji: »Ale dyť to není nic zlého. Mě to
taky naučil můj stařeček a proto sem se nestal neznabohem.
Šak mě znáš.« To byla ovšem voda na mlýn těch malých a sta-
řeček se už neubráníl. Musel vzpomínat a namáhat svou starou
paměť, aby uspokojil stále: »Fšče, stařečku, ešče! Víte tu o tem
»Anděl páně — zlámal saně«, co ste nám nedopověděli.« A mi-
lýmu stařečkovi nezbylo než vzpomínat a vzpomínat, aby uspo-
kojil děti a když už si nemohl na žádnou vzpomenouti, tož, aby
vyhověl neustálému »ešče«, skládal sám nové. Stařenka raději
odešla, aby nemusela poslouchat, jak ten starý »blázen« kazí
děti. A tak se říkanky přenášely s pokolení na pokolení, některé
upadly v zapomenutí, jiné během času prodělaly mnoho změn.

Některé uvádím:

Anděl páně — zlámal saně, Ve jménu otce — pásl ovčák ovce,
Panna Maria — na nich jezdila, i syna — bylo mu zima,
svatý David — dal je spravít, i ducha — neměl kozucha,
svatá Háta — dala zlata svatého — našli ho mrtvého
svatá Tereza — dala železa, amen — už bylo po něm.
svatý Job — na ně hop.

Amen —
spadla baba s kamen,
zabila kohóta,
nesla ho do kóta
a z kóta do chlívka,
bude z něho polívka.

Svatý Petr
šíšky snědl,
polívku nechal,
s masem utékal.

Praví svatý Job:
Štyří jezte, pátý drob.
Praví svatý Jarolím:
Počkejte vy, saframentí,
já vám nadrobím.

Ant. Klvaňa:

„Klapačky” před velikonočními svátky v Ústí.

Když od Zeleného čtvrtku do Bílé soboty přestane se v kostelích a kaplich zvonit, jsou vybízeni věřící k denním modlitbám rámušem »klapaček« a »škrabaček«. To nastává pro chlapce z Ústí nový obor činnosti, neboť oni nejlépe snad hodí se k provádění hrmotu. Chlapci z celé vesnice, od nejmenších 4letých, jimž košile vykukuje ze »zapínaček«, až po největší z té drobotiny, 14tileté vůdce, sejdou se na »dolním« konci Ústí u kaple.

Na Zelený čtvrtek před prvním tím »zvoněním«, zvolí si zcela organizačně svého náčelníka a podnáčelníka — nejčastěji aklamací. Karel Palacký, zvolený náčelník, rozdělil chlapce na dva oddíly, sám postaví se v čelo oddílu většího a s menším určí podnáčelníka Bohuše Novákových. A nyní oba oddíly zahájí svou činnost. První začíná klepotání na horním konci vesnice a druhý za humny dolního konce. Mnohý z dospělých ustane od práce, modlí se, ale nejčastěji běží k oknu, nebo před dveře, podívat se, jak tu jejich »ogar« v zástupu statně sí vykračuje.

Již měsíc před svátky velikonočními zlobil Franta Andršů tatínka. Chce novou klapotku. A otec způsobil mu radost. Zhotovil mu pěknou klapotku z dubového a jasanového dřeva. Jak nyní Frantíkoví svítí radostí oči, když zvuk jeho klapotky přehluší ostatní.

A jednotvárný ten zvuk klap, klap, klapity, klapity, klap, klap jedinečný v tomto týdnu t. zv. pašiovém, má svou melodii tvrdého dřeva.

Největší zájem jeví naši chlapci o Bílou sobotu. To již o 4. hod. ranní schází se opět u kaple.

Ferda Paličků první dostaví se na určené místo a bystrým okem prohlíží přibíhající kamarády, z nichž žádný nechce být

poslední. Konečně k páté hodině celi určení doběhnou Gusta Kuchařů a Ferda Šnejdlů. Již zdaleka jim hlásí smích chlapců: »Jdáši už dū!« — že oni budou letos zastupovat lakotného Jidáše.

Aby nejmenší »kluci« měli z celého obřadu »převlékání za Jidáše« patřičnou úctu, odvede je místonáčelník za kapli. Jidáši pak obléknou si přinesené »huňáky«, nejčastěji dlouhé kozichy, podšité kozlí kůži srstí vně, tváře jim kamarádi začerní sazemi tak, až se lešknou. Na hlavu jim posadí převrácené beranice, na krk uváží povřísla a kolem pasu řetěz. Jako odznak jidášské lakoty nesou koš, nebo velký uzilek. Takto upravené jistě by nepoznal biblický jejich předchůdce.

V tom dá náčelník povel a chlapci řadí se dle největších dů jednoho zástupu a pod vedením náčelníka v čele s Jidáší ubírají se na Maninu, horní to konec vesnice. Za zvuku klapotek pak postupují na dolní konec. Zde každý přiloží poslední úder klapotky, neboť přestává její vláda. Pro chlapce však nastává poslední radost. Chodí dům od domu koledujícíe:

»Hody, hody doprovody, dejte vejca malovaný,
nedáte-li malovaný, dejte aspoň bílý,
slepička vám snese jiný.
Za kamnama v koutku,
na vrbovém proutku,
proutek se ohýbá,
vajíčko se kolíbá;
vajíčko křáp,
máte nám ho panimámo dát!
Naši páni nás poslali,
abyste nám darovali,
pět vajíček na rendlíček
a šestáček na dlaň!«

A že šestáček dnes nic neznamená, zpívají chlapci:

»A šest kaček (Kč) na dlaň.«

Někde dostávají neuvařená vajíčka, jinde peníze. Jidáši potraviny odebírají do košů a náčelník peníze do kapsy. U posledního stavení končí koleda a nastává dělení. Běda, nastane-li zpronevěra, — která však bývá obyčejně a velikost její záleží na šikovnosti náčelníků a Jidášů. Nezřídka zaslechneš: »Pepek Soukalů sebral nám 50 haléřů«. Ale Pepek se brání: »Šak Jura Večeřů sebral nám loni 5 Kč.«

Zatím náčelník, podnáčelník a Jidáši vstoupili do kruhu, který uzavřeli chlapci.

Když byli zpočítali peníze a vajíčka, prohlásí náčelník povýšeným hlasem: »Až po Ferdu Paličkových jsou malí a ti dostanou po 4 vajíčkách a koruně padesátí, a ti ostatní po 7 vaj. a 5 korunách.« Že ale oni čelní funkcionáři té malé organizace mají po 8 vajíčkách a 8 korunách nezradí, aby nenastalo vření.

To ale záhy propuká.

Vašek Vašinů, chudák, dostal 7 vajíček a z nich 3 »zápřítá«. — »Heť, to máš za to, že ses mi smil, že su Idáš« — ule-
vuje si Gusta.

Slovo dá slovo a pranice hotová.

Náčelník Karel sune se mezi rozváděné kamarády. V tom dostává i on žduch, takže ihned si hmatá do kapsy. Na tváři je pozorovat cuknutí, pak zděšení a již vytahuje ruku z kapsy, pomazanou vaječnicí.

»Včil mi dáš tvoje vejca«, nabírá Karel.

»Neměl mě Vašek žduchnút«, brání se Gusta.

Dvě vejca rozbité, 6 dobrých vzdychne si Karel. Ale co to vytahuje z kapsy? — Malé, nedolíhnuté kuřátko. »Fuj«, odplivne si Karel.

Chlapci zmlkli.

Každý si sáhne do kapsy a mlčky tratí se k domovu. Doma před světlem prohlíží a třepá vajíčky . . . A v duchu si oddychne: »Sú dobrý!«

POVĚSTI NAŠEHO KRAJE.

S. H. Kunovická:

Stuha vodníková.

(Pověst ze Záhoří).

Kdysi žilo ve vsi Lhotě na Záhoří krásné děvče, jež bylo pýchou záhorské mládeže jednak pro svoji krásu, jednak pro hbitost v práci a milou povahu. Říkali děvčeti tomu »hezká Francka ze Lhoty.«

Francka byla výbornou tanečnicí a při zábavách se o ní mládenci jen-jen trhali. Však se také dovedla vytáčet, až oči přecházely. Nebylo divu, že děvče mělo mnoho nápadníků. Franccce se dosud žádný velice nezalíbil a chtěla užítí ještě svobody, než se vdavkami přiváže ku povinnostem manželským, byla veselá, ba někdy až příliš bujná. Měla také své chyby, jako každý člověk, byla ješitná na svoji krásu a nekamarádila s ledakým. Od-mítnutí nápadníci mnohdy pohněvaně odcházeli, ale roztomilostí Francky po čase odpustili zas a Francka slunila se v přízni záhorské mládeže, isouc stále den ku dni hezčí a vábivější. Konečně zazdalo se, že i Franccino srdce není nedobytno, před všemi hochy dávala přednost bohatému, mladému hochu ze statku až kdesi z Hané. Dlel návštěvou u příbuzných ve Lhotě a při »hodové muzice« se do Francky na smrt zamiloval. Byl to statný, hezký junák, sličných lící a dobré povahy. Neodjel dříve domů, až mu Francka slíbila, že smí doufatí v dosažení její upracované ručky, a hoch rozloučil se s vyvolenou srdce svého pln sladké naděje. Psával Franccce roztoužené dopisy, a Francka

taktéž odpovídala, do zábav však chodila dál, a bavila se, jako by vůbec ženicha neměla, ba počínala si ještě bujněji, než dříve.

Když Francku nejvěrnější její kamarádka, Ančka Srnová, tiché a hodné děvče ze sousedního statku, napomínala, aby se mírnila a pamatovala na svého ženicha, zasmála se Francka, otočila se na podpatku a odsekla: »No bať! Mladí zme enem jednoc a já chcu užít života, než se vdám. — Šak sem ešče netancovala se soběchlebským hastrmanem, a o tem jde jedna řeč, jaký je to švarný mládenec. S tým bych si ešče, než se vdám, chtěla zatancovat!« — Zablýskla očima, že se mírná Ančka až poděsila: »Francko, pro matičku svátostenský, jaký hříšný řeči to vedeš? Víš, že se ti može tvoje přání splnit, a že budeš na věky nešťasná?« hovořilo vyděšené děvče. Odpovědí byl mu smích tak rozdováděný a veselý, že Ančka se uklidnila poněkud, a považovala slova Francky za pouhý žert: »Šak při posledních dračkách vykládali o tým »soběchlebským« stařenka Konopčička, co lidom už všeckýho provedl, a ty bys chtěla s ním tancovat?« Francka zaluskla prsty: »Toť, že chcu! V kótě sedět nebudu, esli jednoc k nám do Lhoty na muziku přinde!« Francka při těch slovech do jejich stavení vběhla a nechala kamarádku hříšnými slovy sklíčenu stát na návsi. Ančka tiše vzdychla: »Kdy ta děvčica dostane rozum? Ale musí ju jeden mět rád, chtěja — nechťeja —« a brala se také domů po práci.

Z okénka své komůrky vyhlédla smějící se dívčina:

»Ančko, zítra idu sýct jetelinu k soběchlebský sečí! Pudeš se mnó, abych se tam nebála?«

Ančka se po dívčí, rozcuchané hlavicece ohlédla a tiše jen odpověděla: »To víš, že pudu! Šak nejsu nadarmo tvoja nevěrnější kamarádka. Šak tam on prý . . .« Nedopověděla, pokřižovala se a pohlédla bázlívě na Francku. Ta se rozesmála uštěpačně: »Ty si přece enem hlópá děvčica, Ančko! Snáď si nemyslíš, že se tam bojím it! Já na strašídla, ani na hastrmany nevěřím. — Tož tedá istotně na mně zítra k víčero čeké! Přindu pro tebe! A nezapomeň si trávnícu pokropit svćenó vodó, ty pověřivá, chichi!« Po výsměvačných těchto slovech zmizela Francka ve statku, a Ančka tu stála, stála, inu vskutku jak ten »slóp za dědínó«, jak se na Záhoří říká.

»Nešťasná děvčica! Aby ju enem Pán Bůh jednoc nepotre-stal« lekala se v duchu divoké své kamarádky a odběhla domů.

Druhého dne před večerem vyšla obě děvčata z domu, proběhla vesničkou a dala se polními cestami k Soběchlebské sečí, lesíku to, vybíhajícímu bažinami k soběchlebskému chodníku. Za sečí měl otec Francky rozsáhlé jetelnisko, jež bylo posledním pozemkem lhotským.

Obě děvčata krátila si cestu povídáním různých událostí z kraje, smála se vesele; přes všechno zachvívala se Ančka občas tajemnou hrůzou. Hastrmana už dnes Francka nevzpomněla, snad proto, že sama v této chvíli podléhla jakési tajené úzkosti. Pole tatíčkovy bylo totiž blízko bažiny, jež byla prý nejoblíbe-

nějším sídlem soběchlebského vodníka, zvláštního to patrona svého druhu. Byl to vodník, o jehož kouscích a taškařicích si prý povídalo tehdy celé Zahoří. Dovedl prý se zjevití v nejrůznějších podobách, prováděl škodolibosti neoblíbeným jemu osobám, že jim roveň nebylo, ale nevydráždil-li ho kdo, byl tím nejmiřejším hastrmánekem, který miloval ze všeho nejvíce klid a pokoj ve svém lesním zátíší, lidem jsa neškodným. Pouze opilce prý nenáviděl, a několik občanů, vracejících se okolo seče za noci v podnapilém stavu domů, utopil prý v bažině, že po nich památky nezůstalo. Proto se místům těm milovníci »truňku« prý z daleka vyhýbali, zacházejíce mnohdy na míle cesty.

Dětem tento vodník prý neubližoval. Častokrát malé zbloudilce před močálem varoval, když v lese při hledání hub zbloudili. Stalo prý se, že kteréhos klučíka na bezpečné místo odvedl, když již v močále, marně cestu hledaje, se brodil.

Za to byl prý vodník tento filuta ctitelem něžného pohlaví, a často objevoval se leckdes při taneční zábavě, kdež rejdl jen což!

Běda však, jestliže některá z jeho tanečnic po něm vřejeji zatoužila! Nespatriła ho již nikdy, protože z pravidla nešel nikdy po druhé tam, kde již jednou byl a marně dívčí srdce proň touhou vadlo.

V této době se již po delší čas nikde neobjevil, nic zvláštního prý se u bažiny nepříhodilo a lidé již se domnívali, že se vodník jinam snad odstěhoval. Ale chyba lávky. Ten v hlubině snil a o nových taškařicích přemýšlel. Snad proto Francka tak směle o něm mluvila, domýšlejíc se, že již v bažině u seče nesídlí.

Děvčata počala sěci jetelinu za stálého, veselého hovoru, chvílemi Francka si v bujnosti zavýskla. Marně jí Ančka napomínala. Do Francky jako by rohatý vjel, pojednou zanotovala si písničku.

Po té ovšem vodník v hlubině nevydržel; dívčí půvab a krása byly mocným magnetem, který zavilce přitáhl z hlubiny tůně až k samému kraji močálu, odkudž neviditelným jsa, spatřil obě svízně, mladé žnečky.

Ta jedna, co tak vesele zpívala, se vodníkovi zvláště zalíbila. Skláněla se k pokosům vonné jetelinky tak hbitě, že se mysl vodníkovi pomátla a zatoužil v ráz s děvčaty zažertovati. Nemínil jim nic zlého provéstí, ale chtěl zvědětí, odkud tohle děvče jest a umiňoval si, že půjde tam jednou s dívčinou si zatančítí.

Vrátil se proto hbitě do vodní tůně, shledával své nejlepší a nejhezčí stuhy, lákadla to pro panny, aby upoutal pozornost krásné žnečky.

Děvče tohle stojí věru za to, aby jemu vstříc zamával stuhou, již vodník nikdy neodkládá, protože jest mu talismanem, vízícím ho k vodní tůni, bez níž vodníku žítí nelze.

Byla to stuha právě tak nádherná, jako kouzelná. Konce její byly protkávány vodními rúžemi, jež vypadaly, jakoby svěží

byly, za noci bezměsíčných zářila duhovými barvami a byla zároveň světlem vodníkovi, když na potulky se vydal. »Krásu mé stuhy sotva děvče odolá«, usoudil schytralec a vynořil se na povrch tůně.

Nebyl by nejchytřejším z vodníků, kdyby děvče ono k sobě nepřivábil. Vzal na sebe podobu švarného myslivčeka a stál tu pod dvěma starými vrbami, tak starými, že kořeny jich za noci světélkovaly. (Lidé pověřiví ovšem se domnívali, že to jsou světloňoši, strašidla noční.) V místě tom vyčkával vodník trpělivě návratu děvčat, jež musí po chodníku tu kolem.

Konečně vracela se děvčata s plnými nůsemi jeteliny domů. Jejich čistě, do běla vyprané trávníčky svítily do houstnouceho šera, v němž se dívkám vstříc zatřpytílo cos zlatostkvoucím leskem. A hned ta záře do zelena, žluta, do modra se změnila. Byla to stuha, již držel v ruce švarný myslivček, urostlý a svízný jako mladý bouček. Líbezným úsměvem vstříc Francke jen, jen zářil.

Ve Francke dech se zatajil. Ne! Tak krásného mládence ještě nikdy ve svém žití neviděla. Štíhlý, bledý, s hlubokými jako vodní tůň očima, mával děvčeti stuhou vstříc! Krása této stuhy předčila vše, co dosud děvče spatřilo.

Touha, mítí překrásnou stuhu, zmocnila se ješitné Francky. Oh, ukázať se při hodové muzice, propléstí stuhou tou pletence zlatohnědé, — to by jí všechna děvčata záviděla, to znamenalo by pro vesnickou krasavici docíliti vítězství nad všemi záhorskými kráskami! Po takovém úspěchu Francka bažila.

A potom! Snad přivábí stuhou k sobě toho, jemuž tato vzácnost náležela, snad pozná pak blíže i švarného myslivce, který se jí na prvý pohled velmi zalíbil. A at je to třeba i vodník sám, stuhu krásnou chce mítí!

Francka v nerozváženosti nepomyslila, jaké následky bude mítí splnění této touhy. Přiskočila k mládenci, stuhu jemu prostě z ruky vyrvala a chtěla utéci. V tom ozval se výkřik tak děsný a mocný, že obě děvčata v hrůze nenadále nůše na zem upustily a z místa prchaly, »hlava — nehlava« o závod s větrem, který pojednou náhle zaburácel.

Les táhle hučel, — polem víchor se hnal, jako by děvče nerozvázně uhnat chtěl. Za děvčaty pláč se ozýval, časem vzlyk tak příšerný, že jim krev v žilách až stávil. Francka ale nepovolila, stuhu pevně k srdci tiskla, drahocenný to lup.

Skoro bez dechu přiběhla děvčata domů. Francka přísně zapověděla Anče vykládati někomu o příhodě v Soběchlebské seči. Stuhu dobře ukryla. Ale jakoby veselí ztratila od té chvíle, co stuhu vlastnila. Jako stín, zamyšlená sem a tam chodila, práce jí netěšila, smích ten tam a písničku jako by jí kletba jakás se rtů sháněla. Aní do řeči jí nebylo, a Ančka si již s proměnou družky rady nevěděla.

Přiblížila se hodová zábava a Francka přes domluvy Ančky chystala se, že stuhou své krásné vlasy proplete. Snad myslivec,

jemuž stuhu násilím vzala, na »muziku« si zatančiti přijde! Ale což, lekala se zas, jestiže byl to ten pověstný soběchlebský hastrman a ne skutečný švarný myslivec? Což, nastrojil-li tuto stuhu na ni vodník, aby ji k sobě přivábil a v hluboké tůni pak utopil? Francku od myšlenek hlava několik dní před tancem bolela. Kromě toho šly Záhořím divné řeči. Prý u Soběchlebské seči se cosi podivného sběhlo!

Kterýsi pozdní chodec z pobečvanského kraje uviděl tu prý za jasné, měsíční noci divadlo, při němž div o rozum nepřišel. Byla noc plna svitu měsíčního, na dvou starých vrbách nad močalem jakés bílé, z plachýtek zrobené kolíbadlo sem a tam se houpalo a z něho ozývaly se stony tak strašné, že chodci husí kůže po celém těle naběhla, a pod kolíbadlem prý poskakovalo tisíce a tisíce světloňošů, každý prý měl světýlko jiné barvy a ti světloňoši prý tak hořekovali a plakali, že chodec odtud utíkal, co mu síly stačily. Místo do Soběchleb kams až do Paršovic se dostal a jako smyslů zbavený, o své noční příhodě vyprávěl. Zařekl se, že prý nikdy více místy těmi nepůjde.

Lidé hádali, že byl snad trochu »mokem božím tknutý« a že proto asi chtěl jej vodník polekatí, ale když divadlo ono více lidí shlédlo, zdála se příhoda ta mítí podklad vážnější a bylo konečně uvěřeno, že tu na novo straší. Soběchlebská seč tonula v obrazotvornosti lidí v samých kouzlech a čarech. — Jenom Francka a Ančka tušily. Ančka přemlouvala stále kamarádku, aby stuhu na místo ono vrátila. Francka však umíněně odepřela, odpuzujíc domněnku, že stuha náleží vodníkovi, tvorů nadpřirozených světů.

Francka horečně oplétala do zlatohnědých pletenců stuhu ve své komůrce, kam až zalétaly jásavé zvuky vesnické hudby. Jindy se točila Francka před zrcadlem jako »holub na bání«, jásala, výskala a zpívala s hudbou o závod — dnes střídala se v tváři děvčete žhavá červeň s bledostí až sinavou. Nutila se do veselosti, ale marně. Sama nemohla určití příčinu neznámé tesknosti, již se nemohla zbavití a těšila se, že tanec její mysl rozptýlí.

Když byla s ústrojem hotova, pohleděla na svůj obraz v zrcadle a užasla podivem nad vlastní krásou. Kol postavy její jako by záře plynula, plápol stuhý září tu každým závanem větříku zvyšoval.

Dnes jest krásná jako obraz! Dnes se jí žádná z družek nevyrovná! Stuha dodávala jí zvláštní krásu nevysvětlitelného půvabu a Francka pojednou zajásala.

Ješitnost zvítězila nad teskností a Ančka nalezla kamarádku opět veselou. Obě se utěšily, že stuha náleží myslivci a že ten nepropase příležitostí, navázati s Franckou bližší známost. Ó, jistě přijde na muziku švarný ten hoch, pro Francku do tance půjde a pak vše se k dobrému konci obrátí.

(Dokončení příště.)

Josef Skopal:

Silák Ondra Kopeček.

(Z ústního podání.)

V gruntě č. 51 na Veselíčku, zrozený v letech panování Marie Terezie, žil životem sedláka-robotníka, poddaného vrchnosti, obr-silák, Kopeček Ondřej, dle tehdejšího přezdívká »Ondra«.

Osobnost, která více než po stu letech, bez přídavku romantiky, zasluhuje zmínky. Pomíjejíce jeho silácké výkony v denním zaměstnání, jako: posečení jednoho jochu za den kosou, kterou mu udělal kovář (a usečení to prý bylo jako by břitvou vyholil), pak o nadhození vozu naplněného hnojem o jeden sáh na bok, mimo časté vzetí vlastního jeho koně na mohutné plece a tance s břemenem tím, není možno nepozastaviti se nad následujícím: Když v r. 1805 v zámku byla zřízena nemocnice pro vojny po bitvě u Slavkova, bylo nutno postarati se o místo, kde by případně zesnulí byli pochováni, a toto určeno na kopci v lese, kde v jamách hromadně polévání vápnem a zahrabání. K úkonu dopravy oněch ubožáků určen byl se svým koníkem Ondra, který od náture ani časa by se nepolekal. Transport dál se na hnojném voze a musil jistou část vesnice projeti, než odbočiti mohl do Roubanin a protože náklad onen děsný nijak nemohl obyvatelům příjemným býti, úředně bylo nařízeno, zříditi cestu od zámku přímo na místo určené — lesem. Cesta tato zove se dosud »Nová cesta«. Když tehdy mnozí poukazovali na velký sráz cesty, že tam ani prázdný vůz svým koníkem neutáhne, rozhorlil se Ondra nemálo a nejvíce dobírajícího si jej sládka ze zámeckého pivovaru ohromil sázkou, že sám bez koně vytáhne vůz nahoru a na něm i čtyřvěderní sud piva. Ujednáno.

Při táhnutí těžkého toho břímě do kopce potkal vracejícího se hraběte z procházky, jemuž neopomenul patřičnou úctu vzdáti slovem, ale omluvil se, že nemůže hucan smeknouti, poněvadž obě ruce byly zaměstnány nadlidským tím výkonem. A sázkou vyhrál, celé ty 4 vědra piva nahoru vytáhnul a se svými kamarády ve zdraví vypil.

Zámek po všechna leta Napoleonských válek sloužil za nemocnici, až i přes rok 1812, kdy i z bitvy až od Lipska byli sem vojní transportováni. Stávalo se, že bylo nedostatek místa na uložení nově přibylých nemocných a tu byli umírající už za nohy vlečení a po schodech hlavu nebožák otloukavší skutečně života pozbyl. Když takový naložen na vůz Ondry, cestou posledními tahy dokonával, sesmekla se ruka neb noha z fúry té a byla obroušena kolem vozu až do kosti.

Ondra mimořádným tím zaměstnáním nabyt poznatků, že žádná z nakažlivých nemocí se jej nechytne a hle — až ve věku zralejším dostal žlučové kaménky; tehdy se neoperovalo tolik co dnes, on však také slyšel, že felčari umí to vyřezati a jako

člověk silné vůle odhodlal se provésti na sobě tuto operaci sám a provedl tuto ostře nabroušeným křivákem se zdarem. Ránu vydesinfikoval vlastním močem a lžice ručníčnického prachu v žejdlíku kořalky byla jeho vnitřní medicinou. Ještě v č. 51. stojí hruška stará, pod níž toto se událo. Uzdravil se brzy a dožil vysokého stáří, neboť zemřel až po prajské vojně.

Vodník ve »Strakovém dole«.

Nedaleko silnice vedoucí z Veselíčka do Švrčova mezi lesem je malý rybník (jezíčko) zvaný »Strakov dól«. Pohled, jež poskytuje, budí v nás dojem, jakoby jej obývaly bytosti pohádkové. A také mnohé a mnohé pověsti a pohádky vykládají se o tomto romantickém zákoutí. — Kdysi, dávno již tomu, vracel se pozdě domů hajný Rahm z myslivny švrčovské na Veselíčko. Když přicházel k cestě, která vede k Strakovému dolu, slyší, jakoby pláč dítěte, zaznívající odtamtud. Poněvadž z jedné strany jezírka jsou pole, domníval se, že snad některá matka, pracovavší na poli, je tam zapomněla. Jde po hlase, až přijde k samému jezírku a tu v světle úplného měsíce vidí na nahnuté vrbě nad vodou skutečně dítě, které v tom okamžiku padá dolů. Nejdřív chtěl je zachrániti, pak ale poznal, že je to sám hastrman.

Asi před 50 roky chodil po Veselíčku a po okolí hadrník jménem Prajzík. Vyměňoval hospodyním za hadry a trochu jídla, jehly a nití. Byl to veliký a silný muž. Jednou k polední lehl si unaven na louce pod hrází u rybníka ve Strakovém dole a usnul. Pojednou ucítil bolestnou ránu. Vyskočil a spatřil asi dvanáctiletého chlapce, který stál na hrází s prutem v ruce a kotovil se k novému svihnutí. Rozlobený Prajzík na něho zavola, aby mu dal pokoj, nebo že mu něco udělá. Chlapec se tomu zasmál a sotva hadrník ulehl, opět jej notně šlehl. Rozloben vyskočil, chlapce chytil, ale hned poznal, že je to vodník a že je s ním zle. Ač byl silák, přece chlapce nemohl zmocit. Dlouho táhali se sem a tam, až konečně se mu chlapec vyškubl a zvolal: »Tvé štěstí, že jsi tak silný. Kdybys byl slabší, byl bych tě utopil.« — Skočil pak do rybníka a zmizel pod vodou. — Od té doby se Prajzík Strakovému dolu vyhýbal.

Pověsti o Ondrášovi.

(Dle vypravování napsal Jindřich Dohnal.)

Jestli číslo 13 u pověrečného lidu platí za předzvěst neštěstí, smrt nebo nějakou nehodu za sebou přinášející, tak předurčení toto se uplatnilo na národním našem hrdinovi — Ondrášovi.

Narodil se dne 13. listopadu r. 1680 v Janovicích ve Slezsku. Otec jeho, fojt janovický, jmenoval se Ondra Šebesta a matka Dorota. Hned narození Ondrášovo bylo podivnými úkazy dopro-

váženo. Právě, když hošík přišel na svět, spustila prý se nad fojtstvím s nebe ohnivá koule, což bylo lidem všelijak vykládáno a z úkazu toho na budoucí osud chlapce souzeno. Ačkoliv otci, starému Ondrovi, vše na uši se doneslo, ničeho si z toho

Obr. 7. Ondráš a Juráš ve sviadnovské hospodě.

nedělal. Svého dědice láskou, jaké jen schopen byl, zahrnoval. Hošík rostl rodičům k radosti. Jelikož ale tito v útlém mládí svému miláčkoví všechny nezbednosti a poklesky, jaké chlapci provádějí, promíjeli, jemu vsude nadržovali, nabýval Ondráš již

jako kluk vždy víc a víc troufalosti a stával se z něho svévolník. Bohatý fojt rád by z hochy měl vzdělaného a uvědomělého nástupce, by vrchnost a páni v něm viděli něco více nežli fojta. Neboť vedlo se tenkrát fojtovi i sedlákovu jednak. Oba se musili před nimi v poníženosti a prachu kořiti.

Ačkoliv se svou Dorotou starý Šebesta se nemohl o budoucnosti Ondráše sjednotiti — matka chtěla mít ze synáčka páterka, ale otec dědice a nástupce — přec v tom byli za jedno, že synáčka dají na studie. Tenkrát právě byly založeny v Příboře školy latinské. Tam chodil Ondráš do škol a v nich velmi prospíval.

Od malíčkosti měl velký odpor proti židům. Jak pověst vypravuje, musel v Příboře sedávati vedle chlapce bohatého žida a to nemohl snést. Různá příkoří, která židáčkovi činil a tohoto žaloby způsobily, že učitelé na Ondráše zprvu zanevěřeli a konečně ze škol vyhnali. Chodil tam šestý rok. Matka se velmi trápila, vidouc své naděje zmařeny; otec ale se brzy sprátelil s osudem syna domnívaje se, že na fojta již dosti učenosti nabyt, a hleděl Ondráše nyní vésti k hospodářství. Než brzy poznal, že i jeho naděje přivádí pochybné vychování v mládí a svévolná povaha synova v nívec. Ondráš brzy znechtivil si pluh a počal si libovati v toulkách po lesích. Stal se náruživým pytlákem.

Jednou, bloudě lesem, uviděl na rozbředlé silnici v blátě zapadlý kočár. Marně se namáhali pacholek i koně povoz z bahna vytáhnouti. Tu silný Ondráš přiskočil a vůz z blátivého místa vybavil. V kočáře seděl pán a sličná paní. Hezký jonák pánovi se zalíbil, tak že jej požádal, aby vstoupil k němu do služby a pozval jej na zítřejší den na zámek frýdecký. Byl to frýdecký hrabě Pražma s hraběnkou. Ondráš svou příhodu doma vyprávěl. Otec neměl ničeho proti naskytující se službě panské. Byl rád, že bujný chlapík přijde do panského domu, kde své náklonnosti odloží a řádnému a pokojnějšímu životu uvykne. Druhého dne se s rodiči rozloučil a šel na zámek frýdecký.

Nikomu se mladý Šebesta tak nezalíbil jako hraběnce. Tato si nenechala od nikoho jiného sloužiti, jen od švarného Ondráše. Ostatní služebnictvo závidělo přízeň paní hraběnky Ondrášovi. Hraběnka neviděla v něm více sluhu, nýbrž předmět své náruživosti a Ondráš náklonnost její opětoval. Služebníci z nenávisti umínili si na poměr nedovolený hraběte upozorniti. Hrabě Pražma nechtěl věřiti řečem opovázlivců. Když ale neustávaly, umínil si o věci se přesvědčiti. Jednou z nenadání vrátil se z předstírané cesty. Hledal v komnatách zámeckých, ale nikde ani hraběnky, ani Ondráše nenalezl. Tu spozoroval hledané v loubí zahrady. Již se chtěl vrhnouti na Ondráše, leč přemohl se a vrátil se do zámku, dělaje, jakoby o ničem nevěděl. Ale již uzrál v něm úmysl pomstíti se.

Druhého dne, jako by se nic nestalo, vyzval Ondráše, by se připravil, že půjde s ním na hon. Odjeli. Tu uprostřed lesa z nenadání přepadlo vůz několik chlapů, Ondráše strhli, svlékli do

naha, přivázali ku stromu a pruty tak sesekali, že krev se jen s něho lila a rána byla na ráně. Tu viděl, že strůjcem tohoto pohánění byl hrabě sám, jenž nenávistí a hněvem se na něho obořil: »Tu máš, cháme, za to, že's očí svých pozvednul k hraběnce.« Nato odejel, ztrýzněného a zmírajícího Ondráše sama sobě ponechav. Ondráš vskutku se připravoval, že musí zemřít. Celý zemdlený poroučel již duši svou Bohu, když tu, kde se vezme tu se vezme, bezzubá babice naň upírá své ještěřčí hledy, ve zkrivených pazourech drží pozvednutou zakřivenou hůl a rozčuchaná, sehnutá o vyschlých chrasticích hnátech zaskuhrá: »Ondrášku, pomohu ti, budeš moci se na svém tyranu vymstít, jestli ale slíbíš mi splniti, co po tobě budu žádati.«

Ondrášovi se zaleskly oči ohněm pomstychtivosti, tak že vzdor zemdenosti vykřikl: »Bábo, žádej co chceš, vyplním ti, jen když budu moci ztrestati toho, kdo mne tak zneuctil.« — S uspokojením kladla babice podmínky: »Nikdy nesmíš se modliti. Do žádného kostela nesmíš vstoupiti. Nedodržíš-li slibu, zemřeš! Přisajej!« Zaslíbený mstou a bolestmi zmírající Ondráš nepomýšlí na spásu své duše, ale přísahá. Čertu se zaprodal. Na to baba Ondráše odvázala, mastí namazala, po níž se rány ihned zcelily, načež zaskuhrala: »Tak! A nyní poslyš, co ti poraďím. Když budeš pronásledován a budou tě již chytati, překlop sklenici a všichni tvoji pronásledovatelé upadnou ve spánek. Tu máš obušek, který z ruky nedávej! Nejsi ničím zranitelný, jenom tímto obuškem. Tyto dvě pistole usmrtí každého, na koho namíříš. A budeš-li někdy bezradný, vzpomeň si na starou Hátu a ta ti pomůže.« Po těch slovech babizna zmizela.

Ondráš obrátil k domovu. Můžeme si myslet, jak se rodiče ulekli, když slyšeli z úst Ondráše, že na zámek více nepůjde. Začal zase s otcem hospodařiti. Již mysleli, že si bude hleděti statku. Ale to bylo jen tak dlouho, dokud se selská práce Ondrášovi nezmrzela. Brzy začal zase po lesích se toulati a vésti život jako dříve. Matka žalem se trápila, když viděla, že Ondráš se nikdy nemodlí a kostelu se vyhýbá. Trápila se, až jí žal vehnal do hrobu. O pohřbu matky Ondráš ani nezaslzel. Účastníci pohřbu promlouvali na zatvrzelého a bezcítěného syna.

Byl krmáš. Ondráš s ostatní chasou tančil v hospodě. Měl tam své děvče, Hanku. Tu ale také vyznamenával jeden z přítomných vojáků. Ondráš Hance zakázal s ním tančiti. Voják to uslyšel a dal Ondrášovi jednu ze zadu, až se mu hlava zatočila. Ten hněvem se necitě popadl hranáče a tak s ním praštil o zem, že zůstal bezdechu ležeti. Ondráš myslel, že vojáka zabil, utekl do hor. Voják zatím z omračení se probral, ale Ondráš o tom nevěděl. Bloudil lesem po Lysé Hoře, až tu za jedné noci vidí v dálce mezi stromy oheň probleskovat, a kolem seděti postavy. Opatrně se plížil, až poznal, že jsou to pašeráci, kteří přenášeli tajně různé zboží přes hranice uherské. Vystoupil z nenadání mezi ně. Ti jej chtěli zpočátku zabít, ale když jim pověděl vše, jak a co, přijali ho mezi sebe. A co mezi nimi žil,

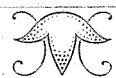
počínali si tak směle a odvážně a všechno se jim tak dařilo, že muselo proti nim být vysláno vojsko. Tu teprve podlouduci se rozešli a jen několik nejodvážlivějších chlapů zůstalo pohromadě. Mezi nimi byl i Jura z Morávky, kterého si Ondráš tak velice oblíbil, že jej učinil svým důvěrným přítelem.

Když řemeslo podlouducké provozovati více nemohli pro ostrážitost portášů a vojska, počínali pocitovati bídu. Ta je donutila uchopiti se ještě horšího řemesla. Dali se na loupež. A že Ondráš byl ze všech nejodvážnější a hezký junák, zvolili si ho za hejtmana. Všichni mu musili slíbiti poslušnost a on přísně vládl. Chudým nesměli ublížiti, ani jim čeho vzíti. Jen bohatým ubírali, čeho měli nadbytek. Tak přepadali statkáře, tam zase bohtého žida obrali. Portáši se sháněli po Ondrášovi, ale toho dostati nemohli. Vždyť měl nadpřirozenou moc. Již, již se zdálo, že se jim podařilo zbojníka polapiti a vždy jim z rukou vyklouzl. To slávu Ondrášovu jen šířilo a zase se k němu hrnulo tolik nespokojenců, že tlupa brzy čítala přes 200 odvážných chlapů.

I daleké kraje navštěvovali. V tu dobu potulovali se také po Maršových Horách v okolí Kroměříže. I Kroměříž několikrát navštívili. Jako student chodil jsem z Hulína pěšky domů, dokud nebylo dráhy. U povětrnáku (větrného mlýna) u Bilan (Bilany, vesnice mezi Kroměřížem a Hulínem) jsem se vždy zastavil a prohlížel si obrazy Ondráše a Juráše, kteří byli v životní velikosti na povětrnáku vymalováni. Tenkráté mi také vypravoval jeden stařeček, jaká pověst o Ondrášovi a Jurášovi se vykládá a na ten kraj víže.

Jistý švec zabil žida. Byl chycen a k smrti odsouzen oběšením. Když poprava na ševcovi se měla vykonati a kat již oprátku chtěl jemu na krk hoditi, tu někdo kata odstrčil i se ševcem a místo tohoto již se houpal na čakanu jiný — blízko stojící žid, který k popravě přihlížel. Nežli lid okolo stojící a biřicové se vzpamatovali, žid byl mrtev a švec i s Ondrášem zmizel. Neboť nikdo jiný ševce neosvobodil jako Ondráš. Od té doby švec věrně oddán zůstával při Ondrášovi a tak mu vděčnost svou hleděl prokázati. Na tu pověst připomínají obrazy Ondráše a Juráše. Jsou tam dosud.

(Dokončení příště).

Jindřich Dohnal, říd. uč. na Hukvaldech napsal div. hru: „Ondráš a Juráš“, obraz z povstání Lachů a Valachů slezských a moravských.

Za vydávání a redakci odpovídá Ant. Fröhlich, učitel v Dol. Újezdě.
Tisk J. Slovák v Kroměříži.

Naše obec a okolí. Poznámky o domovině, díl I. Sestavil a vlastním nákladem vydal Josef Balvín, učitel v Sudějově u Uhlíř. Janovic, Cechy. Cena 2 Kč 50 h. V poslední době ve vyučování probíjí se stále mocněji zásada, že skutečnost domova prostupovati má veškerou školní práci, což předpokládá co možno nejhlubší poznání vlastního domova žákov a po všech stránkách. Poznámky dávají direktivu, jak učivo soustavně vyčerpati ve všech předmětech a vpisováním zásadních poznatků do Poznámek vytvoří se postupně ucelený obraz domoviny. Poznámky mělo by mít každé dítě od středního stupně počínaje a nésti si je s sebou do dalších školních roků. Poznaného učiva dlužno pak hlavač na vyšším stupni užívat jako základu a východiska při veškerém školním vyučování. Jako II. díl vyjde letos „Náš okres“. — Doporučujeme vřele všemu učitelstvu zavedení těchto Poznámek ve škole, neboť nepřímá cena jejich jest také ta, že navádí žáky k pečlivému a úpravnému vpisování, k samostatnosti zejména při nepřímém vyučování a vzbudí-li zájem uznalých rodičů, způsobí u nich jistě i příznivější ocenění školní práce a porozumění pro ni, zejména pro nové směry vyučovací a výchovné.

Přerovský okres. Napsal Rudolf Kreutz, býv. prof. v. v. v Brně. Str. 464 s četnými obr. a mapkou. Vydal Musejní spolek v Brně, jako Vlastivědy moravské II. díl, sv. 53. Cena 30 Kč. — Již 47. okres moravský dostává svou monografii od Musejního spolku, který zasluží podpory celé veřejnosti a zvláště škol.

Zpravodaj z Kežbybyl. V. ročník tohoto časopisu vychází jen v malém vydání za roční předplatné pouze Kč 2.—. Celý IV. ročník brožovaný (velké vydání) možno dostati za sníženou cenu 10 Kč a ročníky předcházející po Kč 6.—. 10 čísel knihovničky Jen to nejdůležitější za 7 Kč. Objednávky se vyřizují na adresu: Zpravodaj z Kežbybyl, Praha-Liboc.

PRÁCE NAŠICH DĚTÍ

O ohnivém sudu.

Jistý člověk jménem Kopeček ubíral se kdysi pozdě v noci z Vicinova domu na Veselíčko. V tom však slyší za sebou velké dunění, ale když se ohlédl, spatřil s hrůzou, kterak se za ním kutálí velký ohnivý sud. Tu Kopeček pustil se úprkem přes pole k Veselíčku. Hrůzou vlasy na hlavě mu vstávaly. Již byl u prvního domku a sud mu byl v patách. I utíkal seč mu nohy stačily a při tom svolával všechny svaté. Lidé vybíhali ze stavení probuzeni křikem jeho. Tu jakýs stařeček volal na nešťastníka, aby klel. Kopeček uposlechl rady stařečkovy. Jakmile zaklel, sud se ztrácel, až se ztratil docela. — Lipnerová, žačka ob. školy ve Veselíčku.

Občanská záložna v Soběchlebích,

zapsané společenstvo s ručením obmezeným

(založeno r. 1873.)

přijímá vklady na knížky a úrokuje

5%

beze srážky, poskytuje půjčky za
nejvýhodnějších podmínek.

Ředitelství.